

01	Aan mijn rivier .
02	Alzheimer: een afspraak
03	Antonietta : De kleine Antonietta van 6 jaar (Mystiek kind)
04	Bede van God tot zijn onrustige vriend (Lebret o.p.)
05	Beschikbaar als leem.
06	Bid tot er iets gebeurt
07	<i>Laatste (God)</i>
08	<i>Paus Franciscus - Provinciaal - Universidad - Belling - zuurstof</i>
09	Briefje van € 50
10	Damiaan: De geest van Damiaan (J. De Volder)
11	Dansen met U (M. Delbr�f)
12	De ezel in de put
13	De geheimzinnige ziekte.
14	De geschiedenis van twee dreumesen
15	De kleine Li (1) De kleine Lie De kleine Li (2) Fulton Sheen en de aanbidding
16	De klompjes van kleine Wolf
17	<i>Als het leven pijn doet</i>
18	De navel
19	De tarwekorrel (Parabel over de eenzaamheid)
20	De treurwilg
21	De vier puppies (Verhaal om even bij stil te staan)
22	De vis en de schelp
23	De vlinder en de bloem
24	De vlinder: De les van de vlinder
25	De vogels: les in doorzettingsvermogen.
26	Dochter van de predikant
27	Droom van een twintigjarige
28	Edith Stein: Het kerstgeheim van Edith Stein
29	Een grote liefde verwacht mij (Johannes van het kruis)
30	Een kaars spreekt je toe.
31	<i>Z. Agnes Choulioun : 3500 gijzelaars vrij</i>
32	Een leven na het leven
33	Een pop voor mijn zusje
34	Een priester moet zijn...
35	Eucharistie: Proef en zie, God is goed (N. Buttet)
36	<i>ZUNDEL - GOD IS LIEFDE</i>
37	<i>Franciscusgebed Syrische terroristen - Zonde</i>
38	Gebed van een soldaat in Rusland
39	Gesprek met God (over de hemel en de hel)
40	Grote keien eerst
41	<i>Lampedusa - Paus Franciscus</i>
42	Het touw
43	Het venster
44	<i>De roepings-geschiedenis v. Bergoglio</i>
45	Hildegard van Bingen : visioen over de kerk (Benedictus XVI.)

46	Ik vroeg God...
47	Ik word bemind (Kris Mareels)
48	Interview met God
49	Jezuitenmartelaars
50	Jezus aan boord van het schip
51	<i>Clotissen van Malonne en Michelle Martin</i>
52	<i>Bekering door eucharistieaanbidding Mgr. Leonard Kersthomelic</i>
53	Kerstgeschenk : een babyknuffel als kerstgeschenk
54	Kerstmis 2008: God komt ons genezen (Homilie K. Danneels)
55	Kerstmis in een communistische gevangenis <i>Ben. XVI - 2012 - nacht mis</i>
56	Kerstmis: Het licht verdrijft de duisternis
57	Kerstmis: Kom Heer, ja kom spoedig
58	Kerstmis: Mijn kostbaarste kerstbelevenis
59	Kerstoctaaf: H. familie
60	<i>De zelfzuchtige Reus</i>
61	Kerstverhaal volgens mijn grootmoeder
62	Kerstverhaal: Babousjka
63	Kerstverhaal: De boomstronk spreekt
X (64)	Kerstverhaal: De kleine cipres
65	Kerstverhaal: De vierde koning
66	Kerstverhalen - <i>Brief van Jezus op zijn verjaardag</i>
66b	<i>Reninca - Kerstmis</i>
66c	<i>Het visioen van de Keizer / 66 d. goudstuk</i>
67	Kind Jezus komt in de klas
68	Kruikenverhaal
69	Lourdes aan de hand van Jes. 52 – 53
70	Loutering (Kardinaal Danneels)
71	Maria's kroon: De parel aan Maria's kroon
72	Met vreugde voor het vuurpeleton
73	Mgr Kerr (De moordenaar en de rozenkrans)
74	Moeder Teresa : De lamp die zij ontstoken heeft...
75	Naastenliefde van twee broers
76	Nick Vujicic "Geen armen, geen benen, geen zorgen"
77	Oude kruiken
78	Pakistaanse martelaar : testament
79	Parabel van de zaaier
80	Parels van mensen
81	Parelsnoer : Het kleine meisje en de parelsnoer - <i>le collier</i>
82	Parelvisser : Het cadeau van de parelvisser
83	Pascal : Het "memorial" van Pascal
84	Pater Damiaan: Waarom bang zijn? (Kardinaal Danneels)
85	Péguy: goed werken en slecht slapen
86	Pol Hauspie
87	Portret van Jezus (volgens Romeins proconsul)
88	Solzjenitsyn en het kruis
89	Stralend schitterend licht

[illegible]

Aan Mijn rivier

Ik lach op tijd. Ik speel het spel

Hoe gaat het? Goed. Het gaat goed

Ik red me wel. Ik speel het spel zoals iedereen dat doet.

Ik speel het spel verbazend goed. Maar zonder decor en toneel.
Alleen gelaten wordt het me vaak teveel
en weet ik niet waar ik het zoeken moet.

Ik heb stad en landen afgelopen. Ik kon alles kopen, werd gezegd,
alles wat ik nodig had.
Kom, neem, eet, drink, maak je geen zorgen, betaal morgen
en alles wat ik houden kon, heb ik gretig ingedronken

Maar, mijn dorst is dieper steeds dieper in mij weggezonden,
gedaald tot aan de angsten van m'n jonge jaren
verlangens, die bijna vergeten waren
en stille wanhoop van zeker weten:
ik heb het niet gehaald ik heb gefaald

Ik heb geput uit eigen bron totdat ik uitgeput niet verder kon

Mijn dorst is dieper weggezonden tot U,
die in de diepte, wat dor en droog is, ziet,
mij zei:

"Kom bij Mij en rust en drink
Kom op verhaal en les je dorst hier, aan Mijn rivier.
Mijn rivier is geen grens geen waterscheiding
van moeten en niet mogen die jou de pas afsnijdt
Mijn rivier is geen afstand tussen Mij en jou
het is Mijn hart wat overstroomt en wegen zoekt
zich in bochten wringen moet met pijn en moeite
rotsen splijt en lijdt aan de woestijn om bij jou te kunnen zijn".

Schoorvoetend ben ik gekomen en buig aan Uw sterke stromen
en drink...
Ik drink U in en begin weer op te leven

Dit is wat ik zocht en zoek
Iemand die Zichzelf aan mij kan geven.

Ik ga er in het begin nog maar tot mijn enkels in. Pootjebaden?
U vindt het goed. Het is niet dat ik dieper moet.

Uw stroming zet met zachte hand mij aan tot verder, dieper blauw
Tot waar ik niet langer zou kunnen blijven staan.

Maar zover ben ik niet. Nog niet
Dat Uw water mij zou willen dragen op Uw stroom van lieflijkheid
Dat zou mij overvragen.

Geef me de tijd, de tijd van Uw geduld.

Maar nu al voert U in Uw stromen mee:
dat onrechtvaardig gevoel van schuld
spoelt verbeten zout uit d'oude wonde
en wat door zonde mij vastgebonden houdt, wordt in Uw beek losgeweekt
U neemt het mee. U voert het af naar zee...

Nieuw is, wat Uw Geest inbrengt, in wat vroeger is geweest:
De pijn verzacht een wond geneest,
ik leef op... en groei... ik leef op... en kom aan U tot bloei.

"Want de HERE zal hen in Zijn genade leiden naar koele waterbronnen." Jesaja 49,10

Van een onbekend auteur

IN DE REGEN

EEN AFSPRAAK

Het was druk die morgen. Rond half negen kwam een bejaarde man van in de tachtig om de hechtdraadjes van een operatie aan zijn duim te laten wegnemen. Hij zegde dat hij haastig was, want om negen uur had hij een afspraak.

Ik deed de gewone controlewaarnemingen en zegde hem te gaan zitten. Ik wist dat het meer dan een uur zou duren eer iemand zich met hem zou bezighouden. Ik zag hem naar zijn uurwerk kijken. Daar ik toch geen andere patiënt had, besloot ik zelf te kijken hoe het met zijn gewonde duim gesteld was. Bij dat onderzoek merkte ik dat de wonde goed dichtgegroeid was. Toen heb ik een van de dokters aangesproken en ik heb het nodige gehaald om de hechthaakjes te verwijderen en de pijn te verzachten.

Terwijl ik bezig was met zijn verwonding, vroeg ik hem of hij die morgen nog een andere afspraak had met een dokter. Hij was toch zo gehaast.

De man zei dat dat niet het geval was, maar dat hij naar een verzorgingstehuis moest gaan om er te ontbijten met zijn vrouw. Ik vroeg wat er aan de hand was met haar gezondheid.

Hij vertelde me dat ze daar al een hele tijd verbleef en dat ze leed aan de ziekte van Alzheimer.

Al pratend vroeg ik me af of ze lastig zou zijn als hij te laat kwam.

Neen, zei hij, ze weet niet meer wie ik ben, ze herkent me al vijf jaar lang niet meer.

Ik was verbaasd en vroeg hem: En ge gaat er toch nog elke morgen naartoe, al weet ze niet meer wie gij zijt?

Hij glimlachte en klopte sussend op mijn hand, terwijl hij zei: ZIJ herkent mij niet meer, maar IK weet nog wie ZIJ is.

Ik moest mijn tranen bedwingen toen hij weg was. Ik had er kippenvel van gekregen. Ik dacht: Dit is de vorm van liefde die ik in mijn leven wil bereiken.

De echte liefde, niet de fysieke of de romantische. De echte liefde aanvaardt alles wat is, wat er is geweest, wat komen zal en wat er nooit zal zijn.

Mystiek kind van 6 jaar

3 - Over het Angelus.

Een Italiaanse vriendin bracht me een mooi getuigenis over de H. Maagd. Op een dag kwam ze met de wagen met Vicka terug uit Citluk. Het sloeg middag en beiden baden ze het Angelus. Toen het gebed ten einde was, richtte Vicka zich spontaan tot haar vriendin en met een gelaat, stralend van vreugde, zei ze : "Weet ge, dit gebed bevalt erg aan de H. Maagd ! Als ze het hoort begint gans haar wezen te trillen van vreugde, omdat dit haar doet denken aan het moment van de Boodschap." Ook de H. Louis Marie Grignon de Montfort zei dat, telkens we het Angelus bidden, Maria dezelfde vreugde ervaart, die ze beleefde toen ze het bezoek kreeg van de Engel Gabriël in Nazareth.

Veel katholieken kennen dit gebed nog niet van buiten. Waarom het dan ook niet leren en het minstens 's middags bidden. Het zou een prachtig geschenk zijn voor onze Moeder om haar te danken voor de genaden van de Vasten ?

4 - De kleine Antonietta.

(Tegenwoordig hebben we er nood aan te genezen van al het gift, dat ons op subtiële wijze door de media wordt ingespoten om onze onschuld terug te vinden. Er bestaat daarvoor een zeker middel. Dat is opnieuw in bewondering staan voor de onschuld van kinderen. Wat een pracht ! Welk een mooie afstraling van God ! Het was deze onschuld, die Jezus liet zeggen : "Laat de kleintjes bij Mij komen ! Het is aan wie op hen gelijken dat het Rijk Gods toebehoort !" Hijzelf kon aan hen niet voorbij gaan.)

Tijdens een verblijf in Rome ontdekte ik de jongste heilige van onze tijd : de kleine Antonietta Meo, dienaar Gods, in Rome gestorven aan beenderkanker op de leeftijd van 6.5 jaar (1930-1937). (Ik denk dat ze ons kan helpen om deze Vasten te beleven en ons op Pasen voor te bereiden !)

Ze had een liefde voor Jezus, die buitengewoon was, te meer omdat men in haar familie niet uitblonk in ijver voor God. Ze had de gewoonte elke avond een briefje te schrijven naar Jezus en het onder het beeldje van het Kindje Jezus te leggen opdat Hij het 's nachts zou komen lezen. Omdat ze te klein was om te schrijven, dicteerde ze het aan haar moeder. Tegen het eind van haar leven echter slaagde ze er in, wat onhandig, zelf te schrijven. Haar woorden onthullen het heel mystieke leven dat ze met Jezus leidde, maar ook met de Vader in de Hemel, de H. Geest en de Maagd Maria. Langs 100 brieven leven we haar kruisweg mee, die ze uit liefde wist om te vormen in een weg van vreugde.

Aan de leeftijd van 3, zo vertelde haar moeder, voegde ze aan een van haar gebeden toe : "Jezus, geef me de genade te sterven voor ik een doodzonde zou kunnen bedrijven". Later : "Lieve Eucharistische Jezus, ik ben zeer gelukkig dat Ge in mijn hart gekomen zijt. Verlaat nooit nog mijn hart en blijf altijd, altijd bij mij ! Jezus ik houd zoveel van U, ik wil me in Uw armen verlaten en U mag met mij doen wat Ge wilt".

In april 1936 moest men haar een been amputeren en daar begon haar mystieke dialoog met Jezus, in het hartje van het lijden. Zonder dat iemand het haar geleerd had, wilde ze dit lijden aan Jezus opofferen voor de zondaars. Ze was nog geen 6 jaar ! Ze besloot haar beentje aan Jezus te geven en schreef aan haar vader : "Ik ben blij dat Jezus me dit probleem gegeven heeft, zo ben ik Zijn uitverkorene".

Soms zagen haar verwanten haar na de H. Mis naar het tabernakel gaan en roepen : "Jezus, kom met me spelen !"

Eens op een dag zei ze aan haar moeder : "Soms zie ik Jezus !" "En hoe ziet ge Hem ?" vroeg haar moeder. "Aan het kruis" antwoordde ze.

Ze kloeg nooit en toonde zulk een vreugde, dat haar moeder zich afvroeg of ze wel leed. De dokters moesten het haar uitleggen ...

Haar laatste brief van juni 1937 kwam terecht in de handen van Paus Pius XI, die, zeer geraakt, een priester zond om zijn apostolische zegen aan Antonietta te geven. Ze schreef :

"Lieve gekruisigde Jezus, ik hou zoveel van U, zoveel ! Ik wil bij U blijven op Kalvarië.

Lieve Jezus, zeg aan God de Vader, dat ik Hem ook zo graag zie. Lieve Jezus, geef me de genaden, die ik nodig heb om dit lijden, dat ik offer voor de zondaars, te kunnen dragen."

De brief werd onderbroken door een zeer hevige pijncrisis, ze braakte, maar wilde haar brief verder af maken. Ze beval bij Jezus alle mensen aan, die haar dierbaar waren, en ging met haar kinderwoordjes verder met Hem te zeggen hoezeer ze van Hem hield. De brief eindigde met : "Uw kindje zendt u vele kusjes ..."

Ze voorspelde haar moeder de dag van haar dood en voegde er aan toe : "Ik had enkele dagen langer moeten leven, maar de H. Theresia van het Kind Jezus heeft gezegd : "Dat volstaat !"

Paus Benedictus XVI heeft de heldhaftigheid van haar deugden erkend, met het oog op haar zaligverklaring.

Kleine Antonietta, bid opdat de vreugde en de hoop bij ons zouden overheersen, daar waar zoveel kinderen en jongeren te lijden hebben. Bid opdat alle ouders en volwassenen in ieder kind deze immense mogelijkheid zouden erkennen van verbondenheid met God, die gij zo goed beleefd hebt. Dat ze hen zouden waarderen en helpen zich te ontwikkelen.

**Lieve Gospa, ja kom in deze Vasten al het kwade uitroeien dat U ziet in ons hart
en vervang het door uw eigen liefde voor Jezus !**

Sr. Emmanuel

Vertaald uit het Frans

© Enfants de Medjugorje 2008

PROGRAMMA 2008

WEST-VLAAMSE MEDJUGORJE-BEDEVAARTEN v.z.w.

BEDEVAARTEN naar MEDJUGORJE

Per vliegtuig

28 maart – 01 april 04 – 08 juli 26 - 30 september

Inlichtingen en inschrijvingen :

Dr. Guy CLAES Platanendreef 40 8790 Waregem Tel: 056 60 16 22 (Liefst tussen 8 en 9 uur en in het WE)

!!! JEUGDBEDEVAART !!!

Van 04 tot 08 juli organiseren we nogmaals (naast de bedevaart) een bijzondere bedevaart voor

kinderen en jongeren.

Onder de leiding van Zr. Maria Rebekka en Zr. Marie Myriam

Inlichtingen en inschrijvingen bij :

Zr. Maria Rebekka - Cara Nova o Maria – Kliniekstraat, 48 9050 Gentbrugge

Bede van God tot Zijn ongeruste vriend

Geef je over, geef je eindelijk over, zegt God.

Ga je eindelijk ophouden jezelf te kwellen?

Verenig je.

Verenig je met Mijn wil.

Het wordt tijd dat je Me eindelijk vertrouwt.

Het wordt tijd dat je helemaal niet meer in jezelf gelooft.

Verenig je.

Laat je geloof aan de deur van de hemel kloppen.

Laat Mij je meevoeren tot bij Mij.

Ik vorm je en geef me voldoende aan je over opdat je niet hoeft te wanhopen.

Laat Mij doen.

Ik laat ze allen opklimmen, degenen van wie je houdt.

Je hebt gezaaid. Je hebt je getuigenis gegeven zo goed en zo kwaad als het kon.

Rust nu in Mij.

Ik waak.

Je hebt het niet zo slecht gedaan ondanks je zwakheden.

Laat Mij doen. Laat hen doen. Laat hen zichzelf maken. (*laisse-les se faire?*)

Laat Mij hen maken.

Ik ga in allen, in hun diepste, mysterieus te werk.

Verenig je.

Alsof er niets anders is.

Alsof Ik je plots zo zou aangrijpen dat je alles achterwege zou laten: opdrachten, zorgen, je lichaam, om je laten opnemen door het volle licht.

Verenig je. In je vereniging doe je het meest.

Met Mij doe je wat Ik doe.

Heb Ik je jouw verlangen niet gegeven?

En ben Ik niet degene die aan je verlangen voldoe?

Indien je geheel zuiver was, indien je helemaal niet meer berekende, zou je niet meer in onrust leven.

Je zou weten dat Ik je altijd vergezel,

en dat de moeilijkheden waarmee Ik je voed

geen belang hebben, of eerder, dat zij geladen zijn met Mijn liefde.

Zij dwingen je je aan Mij over te geven, op Mij te rekenen.

Als je geheel zuiver zal zijn, zal het Mij zonder twijfel behagen Mij van jou te bedienen

voor wezenlijker werk dan de onbeduidendheden waar je nu te lang bij stilstaat, tenzij Ik mij tevreden stel met je gebed, je lijden, je onmacht, je dood.

Het behaagt me je te leiden in schijnbare onsamenvangendheid, in de nacht en de voortschrijdende dood, opdat je je zou verenigen met het licht en het leven.

Ik leid alles.

Ik ben het licht. Ik ben leven.

L. J. Lebrek o.p.

Beschikbaar als leem

“Toen boetseerde Jahwe God de mens uit stof, van de aarde genomen” (Gen. 2,7).

Ik hoorde Zijn stap in de tuin:

Hij boog zich, liefdevol, en maakte mij los uit de aarde,
mij, arm, klein hoopje leem,

Hij keek naar mij, in gedachten verdiept ... Hij nam me met zich mee.

Dan begon Hij me te kneden,

lang kneedde Hij mij, lang,

en bevrijdde mij beetje bij beetje van de onzuiverheden van de aarde.

Ook andere handelingen deed Hij

die ik niet begreep,

die ik niet moest begrijpen:

Liefde komt tot uiting in concrete beschikbaarheid.

“Wordt de pottenbakker soms met het leem gelijkgesteld?

Kan het maaksel van zijn maker zeggen: Hij heeft mij niet gemaakt?” (Jes. 29,16).

Ik stelde geen vragen,

ik bood gewoon mijn wezen aan
met de bereidheid van de liefde.

Ik liet me doen,

ik liet Hem doen,

zodat Hij in mij Zijn werk kon doen.

Want ik wist goed dat ik van Hem was

dat Hij mij met liefde maakte;

ik kreeg vorm en inderdaad,

de vorm die Hij wilde.

Waarvoor ik diende? ik wist het niet:

“Kan Ik niet met u doen als deze pottenbakker - godsspraak van Jahwe -?

Als leem in de hand van de pottenbakker zijt gij in mijn hand” (Jer. 18,6).

Ik werd het werk van God,

in Zijn handen gewilliger en nederiger

dan leem in de handen van de pottenbakker,

vertrouwvoller en meer overgegeven aan Zijn wil

dan aarde die open ligt voor het zaad.

Ik wist dat Hij er dagen en nachten

van droomde Zijn werk te voltooien!

“Met hart en ziel is hij bezig

om gaaf glazuur aan te brengen

en hij offert zijn slaap op
om de oven schoon te maken” (J. Sir. 38,30):
het is de heetgebakerde oven die kracht en vaste vorm geeft aan het leem;
het is de warmte van Zijn haard die het werk van Zijn handen
en de droom van Zijn scheppende liefde
tot een goed einde zal brengen.
Elk stuk aardewerk, door Hem bemind,
geeft Hij een ronding van eeuwigheid!

Ik keek rondom mij en ontdekte andere kruiken
eveneens gekneed en gevormd door Zijn liefhebbende, machtige, handige
handen.
Zonder het moe te worden, heeft hij degene die mislukt waren, zelfs opnieuw
gemaakt ...
Elk van hen had een eigen vorm, kleur, ongetwijfeld overeenkomstig haar
bestemming.
Maar, van de simpelste tot de weelderigste, alle waren mooi.
Alle waren goed.
Hij had ze gemaakt zoals Hij wou.
“Wee de mens, die twist met Hem
door wie hij is gevormd” (Jes. 45,9).
“Staat het de pottenbakker niet vrij
van dezelfde klomp leem zowel iets kostbaars te maken
als een voorwerp voor alledaags gebruik?” (Rom. 9,21)
o Goddelijke Pottenbakker, o Schepper, o Vader,
maak, dat wij in erkenning van Uw liefde en onze armoede
- de armoede aan eigenwil, die ons beschikbaar maakt voor de zending -
alleen Uw wil in ons laten werken
voor Uw rijk en Uw glorie, en tot onze vreugde.

BID TOT ER IETS GEBEURT!

Een man was 's nachts aan het slapen toen zijn kamer plots verlicht werd en God hem verscheen.

De Heer zei hem dat hij een opdracht had voor hem en Hij toonde hem een grote rots voor zijn hut.

De Heer legde de man uit dat hij uit alle macht tegen die rots moest duwen.

En de man deed dat, dag na dag.

Jarenlang zwoegde hij zó van zonsopgang tot zonsondergang, zette zijn schouders stevig tegen het koude, massieve oppervlak van de onbeweeglijke rots, duwde uit alle macht...

En elke avond keerde hij naar zijn hut terug, geïrriteerd en bekaft, met het gevoel dat zijn hele dag weer vergeefs was verlopen.

Zo gauw de man ontmoediging vertoonde, besloot de Tegenstander(Satan) zijn intrede te doen op het toneel door gedachten in te voeren in de vermoeid rakende geest:

"Je hebt nu reeds lange tijd tegen die rots geduwd en ze heeft hoegenaamd niet bewogen."

Hij gaf de man dus de indruk dat de taak onmogelijk was en dat hij een mislukkeling was.

Deze gedachten ontmoedigden de man en maakten hem bedroefd.

Satan zei, *"Waarom jezelf ongelukkig maken over dat werk?"*

Klop gewoon je uren, geef juist het minimum aan inspanning; en dat zal meer dan genoeg zijn."

De lusteloze man wou dat zo doen, maar ... hij besloot daar toch eerst rond te bidden en zijn verwarde gedachten bij de Heer te brengen.

"Heer, zei hij, ik heb lang en hard gewerkt in uw dienst, ik heb al mijn kracht ingezet om te doen wat U me gevraagd hebt.

Maar kijk, na al die tijd heb ik zelfs geen klein beetje beweging kunnen brengen in die rots, geen millimeter.

Wat is er mis? Waarom misluk ik?"

Vol mededogen antwoordde de Heer:

"Mijn vriend toen Ik je vroeg om Mij te dienen en jij dat hebt aangenomen, heb ik je meegedeeld dat het jouw taak was tegen de rots te duwen met alle kracht die jou gegeven is."

"Op geen enkel moment heb Ik vermeld dat er van jou werd verwacht dat je die rots moest verplaatsen. Jouw taak was te duwen.

En nu kom je tot Mij met je verbruikte kracht, menend dat je mislukt bent.

Maar, is dat echt zo?"

Kijk eens naar jezelf. Jouw armen zijn sterk en gespierd geworden, je rug pezig en gebruind; je handen zijn eeltig door voortdurende druk,

jouw benen ontwikkeld en sterk...

“’t Is waar, je hebt de rots niet verplaatst.

Maar je was geroepen om gehoorzaam te zijn en te duwen en je geloof en vertrouwen in mijn wijsheid te beoefenen. Wel, dat heb je gedaan.

En nu, mijn vriend, zal IK de rots verplaatsen.”

In tijden dat we een woord van God horen, willen we ons eigen verstand gebruiken om te ontcijferen wat Hij juist verlangt, terwijl wat God normaal verlangt juist eenvoudige gehoorzaamheid is en geloof in Hem..

Beoefen met alle middelen het geloof dat bergen verzet, maar weet dat het God is die bergen verzet.

Wanneer alles verkeerd lijkt te gaan ...

“P.U.S.H.” dan!

Wanneer je werk je neerhaalt...

“P.U.S.H.” dan!

Wanneer mensen niet reageren op de wijze dat het volgens jou zou moeten ...

“P.U.S.H” dan gewoon!

Wanneer het geld weg is en de rekeningen moeten betaald worden ...

“P.U.S.H” dan!

Wanneer mensen je eenvoudigweg niet verstaan

“P.U.S.H.!”

P = Pray (pray,pray)

U = Until

S = Something

H = Happens

(Bid tot er iets gebeurt)

Bijvoorbeeld Gevangenisapostel

"O God, help mij." De ogen van de jonge pater dominicaan ontmoeten blikken vol haat en minachting. Vierhonderd stinkende vrouwen in de Zuid-Franse gevangenis van Cadillac sur Garonne komen verplicht luisteren.

"De wereld heeft jullie verworpen en wil jullie vriendschap niet, maar God wel, en Hij geeft de zijne terug. Mensen kijken op jullie neer, maar jullie engelbewaarders zeggen vol liefdevolle verbazing: 'O gelukkige wezens. Vernederd door de wereld dragen zij in hun hart de grootste vreugde van alle vreugdes: zij worden bemind door hun God.'

God zelf zei 'Er is meer vreugde in de hemel over één bekeerde zondaar, dan over negenenegentig rechtvaardigen die geen bekering nodig hebben.' Het klinkt misschien gek, maar jullie kunnen meer geliefd zijn dan zij die nooit gezondigd hebben. Eenvoudig door meer liefde te hebben! Wat God boven alles wil, is zelf bemind te worden. Maria Magdalena werd vergeven omdat zij zoveel van Hem hield. En jullie zijn tot hetzelfde in staat."

Pater Marie-Jean-Joseph Lataste ziet hoe 's avonds om 23.00 uur 380 van de vierhonderd vrouwen vrijwillig terugkomen. En 's morgens vroeg om half vijf weer. Vele uren brengt de jonge dominicaan door in de biechtstoel. Zondaars vol tranen horen hoe een huilende priester hun namens Christus de zonden vergeeft.

"Wat moet er later van deze vrouwen worden?", vraagt pater Lataste zich zorgvol af. "De samenleving zal hen verwerpen en zij zullen terugkeren op die donkere weg van de zonde."

Die zondag knielen honderden gevangenen met hem voor het Allerheiligste Sacrament en aanbidden hun Heer. Met de ogen op Hem gericht ziet hij een nieuwe religieuze gemeenschap voor vrijgelaten vrouwelijke

gevangen die een roeping ervaren, de dominicaïessen van Bethanië. Naar de plaats waar de zusters Martha en de zondige Maria Magdalena woonden.

"God vraagt ons niet wat wij waren, wat Hem alleen interesseert, is wat wij nu zijn. Wees als Maria Magdalena. Wend jullie zonder voorbehoud tot jullie Schepper en God. Waar de mensen jullie verwerpen, troost Hij, en houdt van jullie.

Ga naar Hem die roept vanaf het kruis, vanuit het tabernakel: 'Kom, verloren dochters, vergeet het verleden. Mijn Vader houdt de armen wijd open om jullie in te sluiten. Kom en Ik geef jullie je doopkleed terug. Wij zullen het vetgemeste kalf slachten en samen feest vieren. Dan krijgen jullie een plaats onder mijn uitverkorenen en Ik zal jullie God zijn tot in eeuwigheid.'"

Pater Marie-Jean-Joseph Lataste o.p. (1832-1869) werd op 3 juni van dit jaar zalig verklaard.

Michaël As

in de grond woonde een hob-
verd een onverwacht succes. Er
nu toe 35 miljoen van verkocht,
Niet *In de ban van de Ring* is dus
verkochte fictieboek ooit, maar
Het epos moet met de tweede
ter het kinderboek genoegen

n bij het schrijven diep geïnfor-
s door zijn katholieke geloof, is
bekend. Dat hij en zijn werk een
vormden voor zijn vriend C.S.
(al kon Tolkien het slecht ver-
t die vasthield aan zijn Noord-
stantisme (en dus antipapisme)
enaardige verhouding had met
e vrouw). Tolkien keek altijd
neer op Lewis' Narnia-kronie-
ond dat moralistische allegorie-
chte creatie. Daar zit wel wat in.
e van *In de ban van de Ring* is dat
e door een onzichtbare Voorzie-
eleide oerstrijd tussen goed en
elt, die zich op zowel natuurlijk
natuurlijk niveau afspeelt, zon-
de schrijver op didactische be-
of zieltjeswinnerij kunt betrap-
kunst. Wat volgens Tolkien het
n een sprookje uitmaakt, is de
fe: "de plotselinge goede wen-
n verhaal dat je doordringt van
de die tot tranen roert". Sprook-
gens hem mythische afbeeldin-
e verrijzenis, "de grootst denk-
astafte die mogelijk is".

Vaticaan's Concilie

ald Reuel Tolkien (1892-1973)
oren in Zuid-Afrika. Al vroeg
het gezin terug naar Engeland,
vader jong overleed. Tolkiens

wee kinderen in 1900 tot de katholieke
Kerk, tot afgrijzen van haar doopsgezin-
de familie, die de weduwe voortaan wei-
gerde te steunen. Samen met zijn jongere
broer groeide Tolkien op als getuigen van
het door lijden gedragen geloof van zijn
moeder. Hij zou dat nooit vergeten. "Als
ik denk aan de dood van mijn moeder, die
uitgeput was door vervolging, armoede,
en ziekte die daar grotendeels het gevolg
van was, in de inspanning om het geloof
aan ons, kleine jongens, door te geven, en
als ik mij de kleine slaapkamer herinner
die ze met ons deelde (...), waar ze alleen
stierf, te ziek voor de laatste communie,
vind ik het heel hard en bitter als mijn kin-
deren van de Kerk afdwalen." Overigens
vond Tolkien het Tweede Vaticaan's Con-
cilie zonder meer een ramp voor alle be-
lijders van het ene ware katholieke geloof.
"Als een val die dichtklapt. Je kunt ner-
gens heen." Deze 'gewone' gelovige – bo-
vendien een bekeerling – zag toen dus al,
wat een jonge theoloog van dat concilie,
Joseph Ratzinger, pas veel later zou in-
zien. Als paus herstelde die de Tridentijn-
se Mis en roept nu op tot een "hervor-
ming van de hervorming".

Liefde voor talen

Wat is een Hobbit? Iets tussen een kabou-
ter en een mens? Tolkien zag tal van over-
komsten tussen de 'halflingen' en zich-
zelf: "Ik ben werkelijk zelf een Hobbit (tot
aan mijn lengte toe). Ik hou van tuinen,
bomen en akkers zonder machines, ik
rook pijp, eet graag goede, eenvoudige
kost... ga laat naar bed, sta laat op... Ik
reis weinig."

Tolkien leidde een rustig leven als hoog-
leraar Oud-Engels in Oxford. *De Hobbit*
kwam voort uit de verhaaltjes die hij 's
avonds voor het haardvuur aan zijn kin-

hele kosmos die hij zou ontwerpen en uit-
werken met *De Hobbit* en *In de ban van de*
Ring. Een speciale rol daarbij speelde zijn
liefde voor talen. Niet alleen bestaande ta-
len, maar ook zelfbedachte: die laatsten
baseerde hij op talen waarvoor hij een bij-
zondere voorliefde bezat: het Oud-Ger-
maans, het Welsh en het Fins, dat hij later
studeerde.

Allerheiligst Sacrament

Tolkiens scheppingen mogen dan niet
expliciet getuigen van het katholieke ge-
loof, indirect vestigen ze er toch de aan-
dacht op, al is het maar via de biografie
van de auteur. Tolkien is een van de vele
bekeerlingen in de Angelsaksische lite-
ratuur. Bij geen van deze speelt het ge-
loof echter zo'n formatieve, en toch on-
zichtbare rol. In feite waren – artistiek
gezien – de twee vruchtbaarste liefdes
van Tolkien de Eucharistie en Onze-Lie-
ve-Vrouw. Daarop "is al mijn eigen con-
ceptie van schoonheid zowel in majesteit
als eenvoud gebaseerd". Aan zijn zoon
schreef hij: "Uit de duisternis van mijn
leven, dat zo vaak gefrustreerd is, leg ik
je het ene grote ding voor om op aarde
lief te hebben: het Allerheiligst Sacra-
ment. Daar zul je romantiek vinden, glo-
rie, eer, trouw en de ware wijze van al je
liefhebben op deze aarde." En in een es-
say schreef hij dat het sprookje met zijn
vreugde over de goede afloop "een won-
derbaarlijke genade" is. "De eukatastro-
fe toont ons in een kort oplichten dat er
een hoger antwoord kan zijn – een verre
weerschijn of een echo van het Evange-
lie in de werkelijke wereld." +

J.R.R. Tolkien, *De Hobbit*.

Uitg. De Boekerij, 254 pp., pb., € 18,95,
ISBN 978 90 2256 194 2

DE 'BALLINGSCHAP' ALS SCHOOL VOOR
HET PRIESTERLEVEN

De jaren 1980 stonden in Bergoglio's leven onder een geheel andere gesternte. Hoe groot zijn verantwoordelijkheden ook geweest waren in de jezuïetenorde in de moeilijke jaren 1970, zo onbeduidend werden ze in de jaren 1980. In die jaren, waarover weinig documentatie over zijn parcours voorhanden is, lezen we het volgende in de officiële biografie die werd uitgedeeld ten tijde van het conclaaf 2013: 'Tussen 1980 en 1986 is hij rector van het Colegio Maximo en van de faculteit van Filosofie en Theologie van hetzelfde instituut, evenals pastoor van de kerk San José in het bisdom San Miguel. In maart 1986 begeeft hij zich naar Duitsland om een doctoraats thesis te schrijven; vervolgens be- noemen zijn oversten hem aan de Universiteit van de Verlosser, en daarna wordt hij spiritueel directeur en biechtvader in de kerk van de Sociëteit van Jezus in de stad Cordoba.'

De indruk dat hij op een zijspoor werd gezet, is reëel. Had hij te veel vijanden gemaakt tijdens zijn periode als provinciaal overste? Biografe Evangelina Himittian spreekt zonder aarzelen over een 'ballingschap'. Daarvoor haalt ze niet nader gepreciseerde bronnen aan die stellen dat het Bergoglio niet vergeven werd dat hij de opkomst van de 'derdewereldbeweging' binnen de orde had afgeremd. Ook het feit dat hij bij de overdracht van de Universidad del Salvador de rechterzijde boven de linkerzijde had verkozen, zou hem zijn aangerekend.

Hoe het ook zij, Bergoglio beleefde die periode allerminst als een straf of een ballingschap. Die jaren waren belangrijk voor zijn verdere parcours en voor zijn spirituele leven. In grote nederigheid kweet hij zich van zijn academische taken in het Colegio Maximo van Buenos Aires en wanneer die achter de rug waren, wijdde hij zich helemaal aan zijn werk in de parochie. 'De mensen tegemoet treden' was zijn motto. Hij organiseerde de catechese, liet vier kerken bouwen in de zone, en richtte bovendien op verschillende plaatsen keukens in waar arme kinderen konden komen eten. Een lovend artikel in de krant *El Litónal*

van 19 december 1985 sprak over 'de wonderen van padre Bergoglio'. De krant berichtte niet alleen over de twee grote kerken, die van Los beatos Martires del Carro en die van San Alonso, die hij in twee maanden tijd had laten openen in die armtierige wijken, de journalist was vooral vol lof over de transformaties die zich in de wijk zelf hadden voltrokken. 'De gezichtjes van de kinderen waren zacht als zijde en hun ogen schitterden als sterren. Hun moeders beschermden hen voor het geduw, trots als ze waren op hun witte blouses, hun blauwe mantels en hun mooi opgemaakte haar. Ze leken niet meer op diezelfde boze mensen die tot kort daarvoor de vreemdelingen op een regen van stenen onthaalden.' De verbetering van de wijk en van de zeden van zijn inwoners werd volledig op het conto van pater Bergoglio geschreven.

Nog een zeldzaam getuigenis van die jaren is afkomstig van Gustavo Antico, die nu priester en rector is van de kerk Santa Catalina de Siena. In die periode was hij novice in het college waar Bergoglio rector was. Hij herinnerde zich zijn eerste ontmoeting met de rector als gisteren. 'Hij bekeek me met diezelfde blik die hij vandaag nog heeft en met een onverstoortbaar uiterlijk beval hij me: "Jij: bij de varkens!" Heel de maand januari moest ik me bezighouden met de varkens die we kweekten in de varkensstal van de school', herinnerde hij zich met een glimlach. Het was een levensles die de toen achttienjarige niet zo licht zou vergeten. Maar niet zozeer omdat hij zo zelf de nederigste jobs met liefde leerde doen, als wel vooral omdat rector Bergoglio zelf er niet vies van was. Hij droeg nooit iemand iets op dat hij zelf niet be- reid was te doen. 'Hij kwam ons opzoeken terwijl we werkten in het varkenshok en we spraken toen lang. Hij zocht ons alle dagen op en leerde ons hoe om te gaan met de varkens. Hij was erg veelzinnig: voor Jorge Bergoglio waren de uren die gewijd waren aan het werk tijdens de priestervorming van het allergrootste belang. Hij superviseerde alle taken die hij ons gaf persoonlijk en hij voerde ze samen met ons uit alsof dat de normaalste zaak van de wereld was', herinnerde Gustavo Antico zich.

Andere studenten herinnerden zich hoe hij er niet voor terugkeerde zelf te koken. Op de dag dat de koks vrijaf hadden, zette hij zich met plezier achter het fornuis. Dan maakte hij de gerechten die hij van zijn moeder had geleerd, toen ze na de bevalling van haar vijfde kind een tijdlang verland was geweest.

In maart 1986 leek er een nieuwe fase aan te breken. Hadden zijn oversten uitgemaakt dat Bergoglio, die nog steeds een omstreden figuur was, beter een tijdje uit Argentinië wegbleef? Het heeft er alle schijn van. Hij was toen bijna vijftig en hij werd naar Duitsland gezonden om er een doctoraat voor te bereiden. Zijn interesse ging uit naar Romano Guardini, de Italiaans-Duitse theoloog die geldt als een van de wegbereiders van het Tweede Vaticaans Concilie. Aan de faculteit Theologie en Filosofie van Sankt Georgen besteedde hij de eerste maanden aan de studie van het Duits. Een taal die hij daarna evenwel weer vergat door het gebrek aan oefening, erkende hij in *El Jesuita*. Bij die gelegenheid zei hij overigens ook het Frans in grote mate te zijn vergeten en het Engels nooit echt onder de knie te hebben gekregen. In tegenstelling tot zijn onmiddellijke voorgangers is deze paus geen polyglot. En eveneens in tegenstelling tot Johannes Paulus II en Benedictus XVI behaalde hij nooit een doctoraat. Want daags na de uitverkiezing van de paus stortten de Duitse journalisten zich op de Duitse link van paus Franciscus om al snel uit te vinden dat Bergoglio wel van plan was geweest een doctoraat aan Guardini te wijden, maar dat hij dat werk nooit had afgerond.

Dat kwam doordat de Sociëteit hem al snel terugriep omdat men hem nodig had in Argentinië. Welke belangrijke taak had men daar voor hem in petto? Hij werd geroepen om les te geven in Buenos Aires om kort daarna aangesteld te worden tot rector en biechtvader van een jezuïetenhuis in het centrum van de stad Cordoba, zo'n 700 kilometer ten noordwesten van Buenos Aires.

Een promotie was dat allesbehalve, zijn ballingschap was nog niet voorbij. Of Bergoglio het nu echt erg vond, is onwaarschijnlijk, want in Duitsland werd hij verteerd door heimwee naar Argentinië. In *El*

Jesuita vertelde hij volgende anekdote: "Toen ik in Frankfurt woonde om aan het proefschrift te werken, wandelde ik 's middags naar het kerkhof van waaruit ik de luchthaven kon zien. Een vriend zag me eens op die plek en vroeg me wat ik daar deed. Ik antwoordde: "Ik wuif naar de vliegtuigen... Ik wuif naar de vliegtuigen die naar Argentinië gaan."

Van Duitsland bracht hij evenwel een parel mee die hem de rest van zijn leven zou vergezellen: het was het beeld van 'Onze-Lieve-Vrouw die de knopen ontwart'. In die eenzame Duitse dagen was Bergoglio getroffen geweest door dat schilderij dat zich bevindt in de kerk van Sankt Peter am Perlach in Augsburg. Het betrof een achttiende-eeuws werk dat tegenwoordig wordt toegeschreven aan de Beierse artiest Johann Georg Melchior Schmidner. Het stelt de Maagd Maria voor die geduldig een lange band vol knopen ontwart: grote en kleine, eenvoudige en complexe. Het schilderij had geen bijzondere waarde en de meeste bezoekers sloegen er slechts een vluchtige blik op. Maar Bergoglio was diepgaand door het beeld ontroerd geweest en in zijn ziel ontwikkelde hij er een diepe devotie voor. Hij nam het mee naar Argentinië en verspreidde het daar in de vorm van 'santjes' of heiligenbeeldjes. 'Nu je het zegt,' vertelde me een persoonlijke vriend van Bergoglio, 'het kaartje dat hij me zond bij bijzondere gelegenheden, had altijd hetzelfde beeld op de voorkant: de Madonna die knopen ontwart.'

Bergoglio zou geen doctor worden in de theologie, maar in zijn Argentijnse 'ballingsoord' Cordoba bekwaamde hij zich verder in dergene waar hij het beste in was. Een pastor zijn, dicht bij de mensen, een die luistert naar hun zielenroerselen. Zijn leven was dat van een eenvoudige priester. Hij hoorde biecht, ging voor in de eucharistie, nam zijn tijd voor de gewone mannen en vrouwen die hem kwamen opzoeken. En dat leek hij best te vinden zo. Iedere ambitie leek hem vreemd, iedere wrevel tegen een orde die een vroegere provinciaal zo behandelde ook. Daarvoor was de eed van gehoorzaamheid die hij had afgelegd, hem veel te dierbaar.

'Voor Bergoglio is het fundamenteel een priester te zijn van de mensen,' vertelde Eduardo Suarez, decaan van de faculteit van Sociale

Wetenschappen van de *Universidad del Salvador* die al meer dan veertig jaar met Bergoglio bevriend is. 'Hij houdt ervan de biecht te horen van jonge mensen en naar hen te luisteren, omdat hij dat de beste manier vindt om de sociale problematiek te begrijpen, om de vinger aan de pols van de tijd te houden en om zijn visie op de wereld bij te stellen in een tijd van transformatie en veranderingen.'

Dacht hij er in zijn hart wel eens over na wat de zin was van zijn bestaan daar? Wat God met hem precies voorhad? Hoe het kwam dat hij die er zo naar had verlangd missionaris te kunnen zijn in Japan, die droom niet had kunnen realiseren door zijn longprobleem? Hoe hij die zes jaar lang provinciaal was geweest van de orde, zich daarna moest bezighouden met het verzorgen van de varkens en het koken voor studenten? Hoe het hem vervolgens niet gegund was zijn doctoraat af te maken? Hoe hij nu had moeten terugkeren naar Argentinië om in een provinciestad de biecht te horen van recidive zondaars?

Volgens zijn biografe Himitian wel. Het antwoord dat hij vond in zijn gebed, waar hij zich dagelijks tussen 04.30 en 07.30 uur aan wijdte, was volgens intimi dit: dat God hem riep om te leren. En in de eerste plaats te leren van de armen die Jezus 'zalig' had genoemd. In die jaren in Cordoba leerde Bergoglio veel van de volksdevotie, van de piëteit waarmee de gewone mensen hun geloof uitdrukten. Volgens hem was de fout van de bevrijdingstheologie dat ze de 'arme' opsloot in een marxistische categorie. Waar het volgens hem om ging, was de arme te kennen volgens een reële hermeneutiek die uitging van het volk zelf.

Dat tekent Bergoglio ten voeten uit: zijn visie op mens en wereld gaat niet uit van de theorie, van een filosofie of een theologie, laat staan van een ideologie. Ze gaat uit van het leven zelf. Van de mens zoals hij die in zijn pastorale jaren heeft leren kennen. Niet de ideologie, maar het leven zelf moet het vertrekpunt zijn.

Enkele jaren voordat hij paus werd, vroeg men Bergoglio naar zijn mening over de bevrijdingstheologie. Die was nu genuanceerder van aard dan ze in de jaren 1970 zou zijn geweest. 'De aandacht voor de arme, een actueel thema in het katholieke debat van de jaren 1970, was

een vruchtbaar terrein voor al diegenen die een of andere ideologie omarmden. Er bestond een groot gevaar dat datgene wat de kerk met het Tweede Vaticaans Concilie voorhoudt en sindsdien herhaalt, zou ontaarden: een juiste weg volgen om te antwoorden op een absoluut centrale vereiste van het evangelie, en dat is de aandacht voor de armen. Er zijn zeker ontsporingen geweest. Maar er zijn ook duizenden pastoraal werkers geweest (priesters, religieuzen, leken, jongeren, mensen van middelbare leeftijd en ouderen) die zich hebben ingezet volgens de richtlijnen van de kerk.' En Bergoglio vervolgde: 'Het gevaar van de ideologische infiltratie verdween geleidelijk naarmate het bewustzijn groeide van de echte rijkdom van ons volk: de volksreligiositeit. Hoe meer de pastores de piëteit van het volk ontdekken, hoe meer de ideologie terrein verliest, omdat ze de mensen en hun problemen op een concrete manier benaderen, op basis van wat ze leren van het volk zelf.'

Toen alles erop wees dat Bergoglio zijn leven zou voortzetten als een gewone, zij het bijzonder toegewijde zielenherder, gebeurde er iets. Antonio Quarracino, de aartsbisschop van Buenos Aires en primaat van Argentinië, kwam op bezoek in Cordoba. Hij sprak lang met Bergoglio en raakte totaal onder de indruk van zijn diepgang. Hij verliet Cordoba naar verluidt met in zijn hart één overtuiging: hij had zonet de hulpbisschop ontmoet naar wie hij allang op zoek was.

VAN HULPBISSCHOP TOT AARTSBISSCHOP VAN BUENOS AIRES

Dat bleek makkelijker gezegd dan gedaan. Verschillende keren wanneer Quarracino in Rome de naam van Bergoglio zette tussen de kandidaten voor de post van hulpbisschop in Buenos Aires – hij heeft er vijf – moest hij vaststellen dat de naam werd geschrapt. Hoe kwam dat? Evangelina Himitian vermeldt daarbij zonder aarzelen twee namen van invloedrijke Argentijnen bij de Heilige Stoel. De ene was Es-

HOOFDSTUK V

PAUS VAN DE PERIFERIE

*Het onwaarschijnlijke parcours
van Jorge Mario Bergoglio*

getroepen om de ster van de hoop te laten schitteren: laat ons met liefde beschermen wat God ons heeft gegeven.'

Na afloop van de mis liep ik per toeval nog Herman Van Rompuy, voorzitter van de Europese Raad, tegen het lijf. Ook bij hem stelde ik grote tevredenheid vast bij de keuze van de nieuwe paus.

's Avonds vloog ik weer huiswaarts. Ik was gelukkig deze historische dagen in Rome te hebben meegemaakt, met dank aan de collega's van *Tertio* die dat mee hadden mogelijk gemaakt en zich op het thuisfront dubbel hadden geplooid. De onverwachte ontwikkelingen en de grote verwachtingen in de wereld met betrekking tot de nieuwe paus waren voor mij een levend bewijs dat de verrassingen niet uit de geschiedenis verdwenen waren, en dat de Geest de kerk niet had verlaten. Al zo vaak was hetatholicisme bij het huisvuil van de geschiedenis geplaatst, maar nu had de oude dame opnieuw blijk gegeven van een geweldige vernieuwingskracht.

Het idee om een boek aan de recente gebeurtenissen te wijden kreeg vorm in mijn hoofd. Maar eerst moesten we zien wat de eerste maanden zouden brengen. In mijn hoofd speelde die avond een vers uit het beroemde 'Ne me quitte pas' van chansonnier Jacques Brel. 'On a vu souvent rejaillir le feu, de l'ancien volcan qu'on croyait trop vieux.' ('Want uit een vulkaan die leek uitgeblust, breekt zich na wat rust toch het vuur weer baan.') 'Tiens, was dat geen mooie aanhef voor dat boek?

Tot aan zijn pauskeuze was er buiten Argentinië weinig geschreven over kardinaal Bergoglio. Ook als aartsbisschop van Buenos Aires was hij uiterst karig geweest met mediaoptredens en interviews. Er is maar één televisie-interview van hem bekend, en dan nog samen met rabbijn Abraham Skorka van Buenos Aires. Gesprekken met diezelfde Skorka, bestaande uit een soort joods-christelijke dialoog over verschillende thema's, werden in 2010 gepubliceerd onder de naam *Sobre el cielo e la tierra*. Nog in 2010 verscheen *El Jesuita*: een interviewboek van de Argentijnse journalist Sergio Rubin en de correspondent van het Italiaanse persagentschap ANSA, Francesca Ambrogetti, waar de kardinaal pas na lang aandringen mee had ingestemd. Beide boeken zijn inmiddels in tal van talen verschenen, ook in het Nederlands. Na de pauskeuze verscheen een rist aan publicaties over het verleden van Bergoglio in Argentinië. *Francisco - El papa de la gente* van Evangelina Himittian kun je bezwaarlijk een wetenschappelijk-objectieve biografie noemen, maar het werk bevat wel een schat aan getuigenissen. Journalistiek en kritischer van aard is *Pope Francis. Untying the knots* van de Britse auteur Paul Vallely, die voor uitgebreide research naar Argentinië trok.

Wie de levensloop van Bergoglio overschouwt, kan niet anders dan onder de indruk komen van het feit dat precies deze man tot paus is ge-

kozen. Het toont iets van de grootheid van de katholieke kerk, maar ook van het feit dat de Geest werkelijk aanwezig was in het conclaaf, iets dat veel kardinalen achteraf als een 'pinksterervaring' omschreven. Bergoglio is werkelijk een paus 'van het andere eind van de wereld', niet alleen omdat hij uit Argentinië afkomstig is, maar vooral omdat hij altijd meer hield van de periferie dan van het centrum, meer van de nederige dienstbaarheid dan van de uitoefening van de macht, en iedere carrièrezucht hem vreemd was. Volgens louter politiek-wereldse criteria waren zijn opgang en uitverkiezing onverklaarbaar.

Uit niets immers bleek dat deze streng sober levende jezuïet – die provinciaal was geweest tijdens de vreselijke periode van de dictatuur toen de polarisatie niet alleen de samenleving, maar ook de kerk en de jezuïetenorde zelf verscheurde – geroepen zou zijn tot een kerkelijke loopbaan. Aan die moeilijke jaren had hij immers niet alleen vrienden overgehouden. Ook zijn eigen geweten was er wellicht door bezwaard. Tot aan zijn 55ste bewoog hij zich veel meer in de marge van het kerkelijke leven in Argentinië. Het was pas nadat kardinaal Antonio Quarracino, aartsbisschop van Buenos Aires tussen 1990 en 1998, hem 'ontdekt' had en hem eerst absoluut als zijn hulpbisschop wilde en later als zijn opvolger, dat zijn gestage opgang in de kerkelijke hiërarchie begon. Een opgang die hijzelf overigens allerm minst ambieerde, want bij iedere promotie moest hij overtuigd worden.

Zijn leven laat zich grosso modo in volgende periodes opdelen: die van de vorming tot aan zijn priesterwijding in 1969; die van zijn verantwoordelijkheden binnen de Argentijnse provincie van de jezuïetenorde tot 1979; die van zijn 'verbanning' en zijn leven 'in de periferie' die opnieuw jaren van leren en vorming waren en die samenvalen met de jaren 1980. Ten slotte volgde zijn periode als hulpbisschop van Buenos Aires tot 1998, toen hij aartsbisschop van Buenos Aires werd. In 2013 was hij de 75 al gepasseerd en had hij zijn ontslag als aartsbisschop al ingediend toen hij geroepen werd 'van het andere eind van de wereld' om bisschop te worden van Rome, het centrum van de wereldkerk.

ITALIAANSE MIGRANTEN IN ARGENTINIË

Jorge Mario Bergoglio werd geboren in Buenos Aires op 17 december 1936. Hij was het eerste kind van Mario Bergoglio en Regina Maria Sivioli die een jaar eerder, op 12 december 1935, met elkaar in het huwelijk waren getreden. Later volgden nog twee broers, Alberto Horacio en Oscar Adrian, en twee zussen, Marta Regina en Maria Elena. Alleen laatsgenoemde, twaalf jaar jonger dan haar oudste broer, maakte zijn uitverkiezing tot 266ste paus nog mee.

De familienaam 'Bergoglio' uit te spreken als 'Bergoljo' verradt de Italiaanse afkomst van de familie. De 'j'-klank wordt in het Castiliaanse Spaans als 'll' geschreven, in het Italiaans als 'gl'. De Bergoglio's zijn afkomstig van Portacomaro, een dorpje in de provincie Asti in de Italiaanse regio Piëmont, gelegen in het noordwesten van Italië. Mario Bergoglio, de vader van de huidige paus, emigreerde op zijn 21ste naar Argentinië samen met zijn ouders. Het was 1929, het jaar waarin een banken- en beurscrisis de wereld economie in een nooit eerder geziene recessie stortte.

Toch waren het niet in de eerste plaats economische redenen die de familie Bergoglio deden emigreren. Maria Elena Bergoglio, de zus van de paus, beschreef de situatie als volgt: 'De situatie was moeilijk, maar het ontbrak onze familie niet aan wat ze nodig had. Ik herinner me hoe mijn vader vaak herhaalde dat de opkomst van het fascisme de echte reden was die hem ertoe had gebracht Italië te verlaten.'

Argentinië was dan een logische bestemming: drie broers van de grootvader van de huidige paus woonden er al sinds 1922 en hadden er met hard werken een zekere welstand opgebouwd. Aan Rubin en Ambrogetti vertelde Bergoglio: 'Ze waren in Paraná (haast 500 kilometer ten noorden van Buenos Aires) een bestratingsbedrijf begonnen. Ze hadden daar een groot huis van vier verdiepingen gebouwd, het eerste huis met lift in de stad. Elk van de vier broers bewoonde een eigen verdieping.' Toen de economische crisis in 1932 ook henzelf trof en het bedrijf failliet ging, verloren ze alles 'tot aan het familiegraf toe'. Ze moes-

PROVINCIAAL IN EEN GEPOLARISEERD KLIMAAT

Na zijn priesterwijding vervolgde Bergoglio nog zijn theologische studies aan de Universiteit van Alcalá de Henares. Op 22 april 1973 legde hij zijn eeuwige geloftes af als jezuïet. Zijn opgang binnen de hiërarchie van de orde ging snel. Al kort na zijn wijding was hij novicemeester en professor geworden. Op 31 juli 1973 werd de dan 36-jarige Bergoglio gekozen tot provinciaal overste van Argentinië, een functie waarin hij twee mandaten van drie jaar vervulde, tot 1979.

Het was een moeilijke opdracht in een zware tijd die door een enorme polarisatie werd gekenmerkt, niet alleen in de Latijns-Amerikaanse en Argentijnse samenleving, maar evenzeer in de kerk en de jezuïetenorde. Daarin moest hij zich als leidinggevende staande weten te houden, en dat was allesbehalve een eenvoudige opdracht.

Om dat beter te kunnen begrijpen is het goed het politieke plaatje van die jaren voor ogen te houden. De grote context was die van de Koude Oorlog tussen communisme en kapitalisme, tussen Oost en West, tussen links en rechts. Dat wereldwijde gevecht, een bittere vrucht van de uitkomst van de Tweede Wereldoorlog, spleet ook zo wat heel Latijns-Amerika doormidden, wat in vele landen leidde tot een bloedige machtsstrijd. In de jaren 1970 kwam die op veel plaatsen tot een nieuw hoogtepunt. Bekend en berucht in Europa was bijvoorbeeld de afzetting van de democratisch gekozen linkse president Salvador Allende in Chili door generaal Augusto Pinochet in september 1973. Ook door een hele generatie jonge Europeanen werden de gebeurtenissen daar met passie gevolgd.

De specifiek Argentijnse context was die van het peronisme. Juan Perón was als kolonel betrokken bij de militaire staatsgreep van 1943 waarna hij een aantal ministersposten vervulde. In 1946 werd hij tot president verkozen. Samen met zijn vrouw, de populaire Evita, probeerde hij een 'derde weg' te bewandelen tussen het kapitalisme en het communisme. Ze steunden daarbij op de sociale agenda van de vak-

bonden en op de katholieke kerk en ze bouwden een nieuw Argentijns patriotisme op.

'Het is evident dat Bergoglio sympathie had voor het peronisme, dat ook stond voor het katholieke ontwaken in Argentinië', zei me Guzmán Carriquiry van de Pauselijke Raad voor Latijns-Amerika. De Uruguayaan is een van de weinige leken die topposities bekleden in het Vaticaan en hij is een intimus van paus Franciscus. 'Het is de Amerikaanse propaganda die gerracht heeft het peronisme te vergelijken met het fascisme of het franquisme, maar dat is oneerlijk. Het peronisme was een authentiek Argentijnse weg, die probeerde een middenpositie te bekleden.'

Zijn echtgenote Evita Perón had geen formele politieke macht, maar ze was grenzeloos populair bij de armen van Argentinië. Toen ze aan baarmoederhalskanker overleed in de zomer van 1952, was ze een wereldwijde mythe geworden. In 1955 werd Juan Perón van de macht verdreven en hij leefde sindsdien in ballingschap, eerst in Paraguay, later in Madrid. Maar hij en zijn echtgenote bleven voortleven in de harten van miljoenen Argentijnen als een soort vader en moeder des vaderlands, vereeuwigd in de musical Evita en de song 'Don't cry for me Argentina'.

In maart 1973 won peronist Hector Campora de presidentsverkiezingen in Argentinië. Kort daarna keerde Juan Perón terug uit zijn ballingschap, die zeventien jaar had geduurd. Honderdduizenden stonden hem bij zijn terugkomst op te wachten op het vliegveld van Ezeiza, maar de menigte werd onder vuur genomen en er vielen tientallen doden. Na vier maanden presidentschap trad Campora terug als president en de verkiezingen werden gewonnen door het kandidatenkoppel Juan en Isabel Martínez de Perón, zijn derde echtgenote. Juan Perón overleed in juli 1974 en zijn vrouw Isabel volgde hem op als president.

Over die verwarde periode vertelde Bergoglio in *El Jesuita*: 'Het is niet zo dat alles vanaf het begin duidelijk was. Zelf moet ik toegeven dat ik erg beperkt was in mijn interpretatie van bepaalde gebeurtenis-

Dat gaat om een genuanceerder document dan gewoonlijk wordt aangenomen en onderkent ook bepaalde merites van de bevrijdingstheologie.

De discussie over hoe de solidariteit met de armen moest worden ingevuld, speelde ook volop in de jezuïetenorde na het Tweede Vaticaans Concilie. De orde had zich een sterke reputatie opgebouwd met haar eeuwenlange missioneringsactiviteiten en haar kwalitatief hoogstaand onderwijs, vaak gericht op de gegoede klassen. Maar onder impuls van Vaticanum II groeide de roep om meer te doen voor de armen. Dat leidde tot grote interne discussies en de orde verloor in weinige jaren tienduizend leden van de 36.000 die ze voor het Concilie telde.

Onder impuls van de toenmalige generaal Pedro Arrupe werd op de 32ste Algemene Vergadering van de Sociëteit van Jezus in 1974 radicaal gekozen voor de rechtvaardigheidsagenda. Voortaan moest de verkondiging van het geloof 'oplosmakelijk verbonden zijn met de onvermoeibare strijd om alle vormen van onrechtvaardigheid die op de mensheid wegen, ongedaan te maken'. De jezuïeten werd daarbij ook gevraagd onder de armen te leven en zichzelf een streng sobere levensstijl aan te meten. 'De gezellen van Jezus zullen niet in staat zijn "de roep van de armen" te horen, als zij niet zelf een persoonlijke en directe ervaring hebben van de ellende en de tekorten waarin de meest needrige mensen leven', zo stelde het slotdocument. En verder: 'Het is ondenkbaar dat de Sociëteit op efficiënte en concrete wijze de rechtvaardigheid en de menselijke waardigheid kan bevorderen, als een groot deel van haar apostolaatswerk zich identificeert met de rijken en de machtigen of gebaseerd is op de zekerheden die voortvloeien uit het welzijn, de wetenschap en de macht.' De leden van de Sociëteit van Jezus moesten daarom hun eigen levenswijze drastisch ter discussie stellen en inzake hun maaltijden, behuizing, kleding, reizen en andere aspecten van het dagelijks leven een strenge soberheid in acht nemen.

In die context stond Bergoglio als provinciaal van een gepolariseerde werkelijkheid als Argentinië voor moeilijke beslissingen. Met een

sobere levensstijl die hij er toen al op na hield, had hij allerm minst moeite en evenmin met een kerk die de voorkeursoptie voor de armen gestalte gaf. Maar hij was beducht voor de ideologische uitwassen van de bevrijdingstheologie en achtte zeker ieder gebruik van geweld als strijdig met het evangelie. Hij wilde zeker geen katholieke zegen geven aan diegenen die de gewapende strijd rechtvaardigden. Bovendien was hij bezorgd over de veiligheid van de jezuïeten die bij hun pastorale acties in de *villas miseria* – de arme buitenwijken van Buenos Aires – gemakkelijk van subversieve activiteiten konden worden verdacht.

Bergoglio stond in die jaren onder jezuïeten bekend als een tegenstander van de bevrijdingstheologie en dat leverde hem zeker niet alleen vrienden op. Volgens meer dan één bron waren de jezuïeten in Argentinië in die jaren verdeeld tussen Bergoglianen en anti-Bergoglianen.

Tot de zaken die hem verweten werden, behoorden zijn mogelijke rol en verantwoordelijkheid bij de ontvoering en marteling van de twee jezuïeten, Orlando Yorio en Francisco Jalics, waarnaar we al eerder verwezen. Die twee waren werkzaam in de wijk Rivadavia in Bajo Flores, vlak bij de beruchte Villa 1-11-14, een van de drukst bewoonde barakkenwijken van de Argentijnse hoofdstad. Op 23 mei 1976 werden de twee jezuïeten ontvoerd en maandenlang opgesloten en gemarteld in de Escuela de Mecánica de la Armada (ESMA), een van de beruchte gevangnissen en martelplaatsen van de militaire dictatuur. Na vijf maanden werden ze vrijgelaten. Van andere leken die met hen ontvoerd waren, werd nooit meer iets vernomen. Zij behoren tot het leger van de *desaparecidos*, de 30.000 personen die volgens mensenrechtenorganisaties tijdens de militaire dictatuur spoorloos verdwenen zijn. De beschuldiging luidde dat Bergoglio had laten weten dat de twee priesters niet langer de bescherming van de Sociëteit van Jezus genoten en dat hij hen aldus had uitgeleverd aan de militaire repressie.

Die zware beschuldigingen werden pas vele jaren later met zoveel woorden geformuleerd door de Argentijnse journalist Horacio Verbitsky, en wel in 1999 in de krant *Página/12* en later in zijn boeken over de rol van de kerk tijdens de Argentijnse dictatuur. Die beroept zich

onder meer op het getuigenis van ex-jezuïet Yorio, die in 2000 overleed en die kort daarvoor nog aan zijn broer had verklaard dat hij en zijn compagnon waren uitgeleverd door hun toenmalige overste, Bergoglio. Niet toevallig vielen die publicaties samen met de opgang van Bergoglio, die in 1998 aartsbisschop was geworden van Buenos Aires en bij het conclaaf van 2005 als mogelijke paus-kandidaat was genoemd. Na zijn uitverkiezing tijdens het conclaaf van 2013 kwamen die en andere beschuldigingen weer volop op de voorgrond te staan. Ook in de pers in de Lage Landen werden ze uitgebreid belicht.

Het is ongetwijfeld juist dat er aan de vooravond van de ontvoering van Yorio en Yalics een zwaar conflict gaande was tussen hen en de orde, vertegenwoordigd door de provinciaal overste. Yorio en Yalics, overigens twee oud-professoren van hem, hadden besloten een nieuwe gemeenschap op te richten om tussen en met de armen te leven. Dat gebeurde in 1972 in calle Rondeau, in de wijk Parque Patricios, een oude armenwijk van de hoofdstad. Yorio, aanhanger van de bevrijdingstheologie, was de verantwoordelijke. Naar eigen zeggen had hij kort voordien van de toenmalige provinciaal, Ricardo 'Dick' O'Farrell, een mandaat gekregen om een nieuwe theologie uit te werken, wat door Yorio werd gezien als een uitnodiging om autonoom te werk te gaan en als een erkenning van zijn leiderschap.

Nadat Bergoglio in 1973 provinciaal overste was geworden, had hij verscheidene gesprekken met de twee. Hem waren roddels over hun gemeenschap ter ore gekomen, als zouden ze er onorthodoxe gebeden en overtuigingen op na houden, in promiscuïteit leven en betrokken zijn bij de guerrilla. Zelf heeft Bergoglio altijd volgehouden dat hij geen geloof hechtte aan deze verdachtmakingen, maar hij vond het raadzamer dat de twee een eind maakten aan hun gemeenschapsexperiment aldaar. Yorio en Yalics wilden evenwel hun engagement elders voortzetten en begin 1975 startten ze een gemeenschapshuis in de wijk Rivadavia del Bajo Flores. Bergoglio vond echter dat ze in het gespannen klimaat van die tijd een reël gevaar liepen, en hij trachtte hen ervan te overtuigen hun gemeenschap te ontbinden. De twee weigerden,

vonden dat er achter dat bevel politieke redenen schuilgingen of dat het een manier was om hun autonomie te beknotten, en ze riepen de hulp in van generaal-overste Arrupe. In februari 1976 stelde evenwel ook Arrupe vanuit Rome dat de twee hun experiment dienden te ontbinden. Ze konden echter priester blijven wanneer ze een bisschop vonden die bereid was hen op te nemen in de diocesane clerus.

Bergoglio heeft daarover verklaard: 'Omdat zij vasthielden aan hun project en de groep uiteenviel, vroegen zijzelf de Sociëteit te mogen verlaten. Het was een ingewikkeld proces dat ruim een jaar duurde. Er was geen sprake van een drastische beslissing van mijn kant. Toen het verzoek tot uittreding van Yorio (en ook van pater Luis Dourron, die met hen in dezelfde procedure zat) werd aanvaard, was het al maart 1976. Het verzoek tot uittreding van Yalics kon niet worden behandeld omdat hij de eeuwige gelofte had afgelegd en alleen de paus zelf een dergelijk verzoek kan inwilligen. Om precies te zijn: het was 19 maart 1976, oftewel vijf dagen voor de omverwerping van de regering van Isabel Perón. Met alle geruchten die de ronde deden over een mogelijke staatsgreep, waarschuwde ik dat ze heel voorzichtig moesten zijn. Ik herinner me dat ik hun aanbod om, als het beter zou zijn voor hun veiligheid, in het provinciaalaat van de Sociëteit te komen wonen.'

In afwachting van hun vertrek uit de orde werd hun toelating om de eucharistie te vieren officieel ingetrokken, maar Bergoglio stond hen toe de eucharistie in de privésfeer te blijven vieren.

De vrees dat de twee iets zou overkomen, was allerminst ongegrond. In die jaren was ook het geweld tegen de zogenaamde *cuaras vileros*, de pastoors van de krottenwijken, schrikbarend toegenomen. Vooral als ze verdacht waren van linkse sympathieën en subversieve activiteiten, liepen ze gevaar. Zo was op 11 mei 1974 de priester Carlos Mugica vermoord. Als voorzichtigheidsmaatregel wilde Bergoglio als provinciaal een aantal priesters die gevaar liepen beschermen, onder meer door hun gastvrijheid te verlenen in het Colegio Maximo van San Miguel. Onder de militaire dictatuur werden nog tal van priesters

trouwde? In het uiterst gepolariseerde klimaat van die jaren was dat een heikele zaak. In 1974 kwam de universiteit door Bergoglio's toedoen in handen van figuren die dicht stonden bij de *Guardia de Hierro*. Die 'IJzeren wacht' was een militante groep die rechts stond van het traditionele peronisme en maatschappelijke verzoening preekte als alternatief voor de klassenstrijd die dierbaar was aan de linkerzijde. Bergoglio had heel wat vrienden in die groep en fungeerde zelfs enige tijd als hun 'geestelijk begeleider'. Veel jezuïeten waren het hoogst oneens geweest met de beslissing hun universiteit precies aan die groep over te dragen. De interne kritiek steeg ten top toen de universiteit drie jaar later een eredoctoraat gaf aan admiraal Emilio Massera, de topfiguur van het regime en de man die verantwoordelijk was voor tal van folteringen en andere misdaden tegen de menselijkheid. Bergoglio was niet bij de uitreiking ervan aanwezig en zei later ook op dat moment geen enkele invloed meer te hebben gehad in de universiteit. Tot vandaag zijn er evenwel stemmen die beweren dat het eredoctoraat de vergoeding was waarvoor Massera akkoord zou zijn gegaan met de vrijlating van Yorio en Jalics destijds.

En dan is er nog de kwestie van de verdwenen en geadopteerde baby's. Tijdens de Vuile Oorlog lieten de militairen meer dan vijfhonderd zwangere vrouwen, die ervan verdacht werden tot het vijandige kamp te behoren, in gevangenschap bevallen. Onmiddellijk na de geboorte werden die kinderen afgenomen en toevertrouwd aan 'goede katholieke gezinnen' die dicht bij het regime stonden. De moeders werden na de bevalling uit de weg geruimd. De hoge kringen van de katholieke kerk, en met name monseigneur Adolfo Tortolo, legerbisschop en voorzitter van de Argentijnse bisschoppen, zouden van die praktijk op de hoogte zijn geweest. Maar ook in veel ruimere kring werd er over de *missing babies* van Argentinië gesproken. Toen hij daarover in 2010 als getuige werd ondervraagd door een rechtbank die de misdaden tegen de menselijkheden onderzoekt, had Bergoglio geantwoord dat hij pas lang na de dictatuur iets over die verdwenen baby's had vernomen. Volgens zijn critici is dat onmogelijk. Ze vragen zich ook af waarom Ber-

goglio als aartsbisschop altijd geweigerd heeft de grootmoeders die informatie blijven eisen over hun verdwenen dochters en kleinkinderen te ontvangen. Alleen nadat hij paus werd heeft hij dat gedaan. Volgens die critici zou de Argentijnse kerk haar archieven moeten openen zodat er meer duidelijkheid kan komen over wat er met die kinderen, die ongetwijfeld gedoopt zijn, precies is gebeurd zodat ze eventueel weer met hun bloedverwanten in contact kunnen komen.

In de Argentijnse samenleving, die door het recente verleden nog steeds zwaar verdeeld is, zijn het soms zware beschuldigingen die aan het adres van Bergoglio worden geuit, gaande van medeplichtigheid tot schuldig verzuim. Maar in alle gerechtelijke onderzoeken die werden gevoerd, en waarbij de kerk zeker niet werd gespaard, werd de naam van Bergoglio niet één keer genoemd. De huidige paus koos ervoor weliswaar verantwoording af te leggen voor zijn keuzes aan wie hem daarom vroeg, maar niet om zich tegen iedere aantijging te verdedigen. 'Als ik inga op iedere verdachtmaking, speel ik het spel mee', zei hij tegen Rubin en Ambrogetti. 'Kortgeleden nam ik in een synagoge deel aan de plechtigheid. Terwijl ik volop meebad, hoorde ik een vers uit de wijsheidsteksten dat ik me niet herinnerde. "Heer, dat ik bij gehoor de stilte weet te bewaren." Dat vers schonk me veel rust en vreugde.'

Het moge duidelijk zijn dat Bergoglio ten tijde van de dictatuur weliswaar nooit publiekelijk stelling heeft genomen en soms voor onmogelijke keuzes stond, maar dat hij achter de schermen zijn rol trachtte te spelen, staat buiten kijf. Vooral heeft hij geholpen om zowel priesters als leken die vervolging riskeerden, een schuilplaats aan te bieden in een van de huizen van de jezuïeten. Zo bijvoorbeeld in de Villa San Ignacio in de wijk San Miguel, vlak tegenover de legerbasis van Campo de Mayo. Daar werden ook de spirituele oefeningen van Ignatius van Loyola, de stichter van de Sociëteit van Jezus, gehouden waarbij de traitegangers grote delen van de dag in afzondering en stilte doorbrongen. Onder het mom van die oefeningen kon hij tal van personen daar onderbrengen, zonder dat dit wantrouwen wekte.

Zo werden op verzoek van bisschop Angelelli, die kort daarna werd vermoord, drie seminaristen van het bisdom La Rioja opgevangen in het Colegio Maximo van San Miguel. De drie dachten zelf dat ze er om studieredenen heen werden gestuurd, en beseften pas later dat het een manier was geweest om hen in veiligheid te brengen. Een van hen, Enrique Martinez Ossola, vandaag pastoor van een parochie in La Rioja, heeft later bevestigd dat in het seminarie mensen verborgen werden gehouden die vervolgd werden door de militairen. 'Wij hadden toen al dat vermoeden. Achteraf is het ons bevestigd. De spirituele oefeningen van Sint-Ignatius van Loyola vinden plaats in totale stilte. Ze werden gehouden in een vleugel van het gebouw waar er veel enkele kamers waren. Die werden gebruikt door leken om er een periode van meditatie en stilte door te brengen. Ze spraken met niemand en na een week waren ze weg. Die kamers waren een ideale ruimte om de vervolgdgen verborgen te houden. Want er gebeurde uiterlijk niets eigenaardigs.'

Ook advocaat Alicia Oliveira, die zich destijds reeds inzette voor de mensenrechten en toen al bevriend was met Bergoglio, heeft dat met haar eigen ogen gezien en met zoveel woorden bevestigd. Ook werd bevestigd dat de huidige paus een van de vervolgdgen die fysiek enige gelijkenis met hem vertoonde, het land heeft helpen te verlaten dankzij een toga, een clergyman en zijn eigen paspoort.

Had Bergoglio in de gegeven omstandigheden meer kunnen doen? Alicia Oliveira antwoordt daarop: 'Dat hangt ervan af. Je kunt altijd meer doen, maar wat hij deed, was echt niet weinig, zeker als je het vergelijkt met anderen die niets deden. Hij heeft gedaan wat binnen zijn mogelijkheden lag, daar ben ik zeker van.'

Ondanks haar genegenheid voor Bergoglio behoorde Alicia Oliveira lange tijd tot diegenen die vonden dat Bergoglio en anderen zich meer in het openbaar hadden moeten uitspreken tegen de misdaden van het regime. Nu denkt ze daar anders over. 'Vandaag geef ik me er rekenschap van dat alleen door zo te handelen hij veel mensen van een gewisse dood heeft kunnen redden,' zei ze in een gesprek met Himitian.

Wie ook nog de verdediging van Bergoglio opnam, was Adolfo Pérez Esquivel, Nobelprijswinnaar voor de Vrede in 1980 en een tegenstander van het militaire regime. In een interview met de BBC stelde de Argentijnse kunstenaar dat Bergoglio 'geen enkele band had met de Argentijnse dictatuur. Er waren bisschoppen die medeplichtig waren aan de dictatuur, maar Bergoglio hoorde daar niet bij.'

Vallely, de Britse journalist die in het voorjaar in 2013 met tal van getuigen en betrokkenen over Bergoglio's Argentijnse verleden heeft gesproken en dat uitschreef in *Pope Francis untying the knots*, komt niet tot een eenduidige conclusie. Volgens hem waren de tijden bijzonder moeilijk, zijn er over sommige feiten zeer verschillende interpretaties, maar is het duidelijk dat Bergoglio over een aantal kwesties nog meer klaarheid kan verschaffen.

'Bergoglio zelf heeft altijd volgehouden dat hij recht in zijn schoenen stond. Dat hij geen enkele fout heeft gemaakt, heeft hij echter nooit beweerd, integendeel. 'Amper was ik priester gewijd of ik werd noviceeester en tweeënhalf jaar later werd ik provinciaal overste. Ik heb dat op het terrein moeten leren, op eigen kosten. Zeker, ik heb veel fouten begaan, dat ontken ik niet. Fouten en zonden. Het zou hypocriet zijn van mijn kant om vandaag vergiffenis te vragen voor de fouten en de zonden die ik begaan zou kunnen hebben. Vandaag vraag ik vergiffing voor de zonden en de fouten die ik daadwerkelijk heb begaan.'

Een ding is zeker, wanneer paus Franciscus zo veel de nadruk legt op zijn eigen zondigheid en op de vergeving, de barmhartigheid en het geduld van God, gaat het niet om theorie, maar om iets wat hij persoonlijk ten diepste heeft beleefd.

Zuurstof.

BESLUIT

NIEUWE ZUURSTOF VOOR DE KERK

Nog geen zes maanden oud is het pontificaat van Franciscus, wanneer we dit verhaal afsluiten. De verrassing voor de nieuwe stijl aan de top van de kerk is nog algemeen, de sympathie van de wereldpers, ook de seculiere, nog wijdverspreid. Je zou kunnen stellen dat dit de wittebroodsweken waren van het nieuwe pontificaat en dat alle grote uitdagingen nog moeten worden aangepakt. Het avontuur dat we hiervoor beschreven, is dan ook een *unfolding story*. Het script is nog pril, nog niet alle hoofdpersonages hebben hun volle karakter gekregen of zijn al op het toneel verschenen, en de ontknoping kan nog allerlei kanten op. Een happy end is allerminst verzekerd. Ook de huidige welwillendheid van de mainstream media zal overgaan wanneer men merkt dat de hervormingen van Franciscus geen eenvoudige weg achnatlopen van de tijdgeest zullen inhouden. Dan zal het 'Hosanna' wellicht overgaan in het 'Kruisig hem'.

Maar zeker is nu al dat de voorbije maanden nieuwe zuurstof hebben gegeven aan de oude katholieke kerk en intern een ongelooflijke injectie van vitaliteit hebben gebracht plus een golf van hernieuwde belangstelling van buitenaf. Vooral met zijn persoonlijke, directe stijl die eerst het hart aanspreekt en via het hart ook het denken voedt, laat Franciscus het weer lente zijn in de kerk: het is een krachtig aanknopen met de missionaire extraversie van de eerste generaties christenen uit de Handelingen van de Apostelen, met de authenticiteit van Francis-

cus van Assisi en met de dynamiek die het Tweede Vaticaans Concilie bracht.

Wanneer we dit schrijven, staan er nog veel vragen open die misschien voor de lezer van dit boek al zijn beantwoord. Tot nog toe heeft Franciscus veel alleen gedaan en volgens sommigen nog te weinig ingrijpende, structurele beslissingen genomen. Weliswaar benoemde hij, met een haast revolutionair besluit, acht kardinalen uit de vijf continenten die hem raad moeten geven over het bestuur van de wereldkerk en de hervorming van de Romeinse curie. De brainstorming binnen die raad is van op afstand volop bezig en hun eerste fysieke bijeenkomst is gepland voor begin oktober 2013. De taak is gigantisch en het is op dit moment koffiedik kijken welke richting het uitgaat en wanneer de eerste resultaten mogen worden verwacht.

Vraag is ook wie Franciscus' nauwste uitvoerende medewerkers gaan zijn. Op het moment dat we dit boek afsluiten heeft de paus net de naam van zijn nieuwe staatssecretaris bekendgemaakt. Het is Pietro Parolin, die sinds 2009 apostolisch nuntius in Venezuela was. De 58-jarige Italiaan, met jarenlange ervaring in het staatssecretariaat, geldt als een van de topdiplomaten van het Vaticaan. In de eerste jaren van het pontificaat van Benedictus XVI was hij de architect van de toenadering met de Volksrepubliek China en Vietnam. Zijn benoeming werd algemeen enthousiast onthaald en knoopt weer aan met de traditie om een diplomaat in die sleutelfunctie te benoemen.

Weliswaar zijn momenteel de hoofden van de congregaties en raden van de Romeinse curie nog allemaal aangesteld door Benedictus XVI. Stelt Franciscus de herschikking van de kaarten uit tot na de hervormingen? Wie zullen de figuren zijn die aan de zijde van de paus zijn impuls geven voor de wereldkerk mee gestalte geven? Ook is het uitkijken naar zijn eerste consistorie: wie zullen degenen zijn die hij kardinaal creëert? De traditie wil dat de hoofden van de Vaticaanse dicasteries en de aartsbisschoppen van belangrijke, vaak historische bisschopszetels worden opgenomen in het College van Kardinalen. Houdt hij die lijn aan? Of breekt hij met die gewoonte en maakt hij vernieuwende keu-

zes? Zou hij zover gaan bijzondere leken, onder wie ook vrouwen, tot kardinaal te verheffen?

En wat met een eventueel nieuw concilie? Zou Franciscus opnieuw zo'n wereldwijde vergadering van alle bisschoppen, die de hoogste autoriteit is binnen de rooms-katholieke kerk en ook leerstellige kwesties kan behandelen, willen en durven samenroepen? En met welk programma? In de context van het conclaaf van 2005 stelde kardinaal Bergoglio dat het te vroeg was voor een nieuw concilie, dat er nog zoveel intuïties van het Tweede Vaticaans Concilie moesten worden gerealiseerd. Dat was het standaardantwoord van de meeste kardinalen en zeker klopte het. Maar hij suggereerde toen ook dat het goed zou zijn dat er een concilie plaatsvond om de vijftig of zestig jaar.

Anno 2013 zijn we zover: overal in de kerk wordt de vijftigste verjaardag van Vaticanum II (1962-1965) herdacht. Johannes XXIII was net geen zes maanden paus toen hij op 25 april 1959 in de basiliek van Sint-Paulus-buiten-de-muren tot eenieders verrassing een nieuw concilie aankondigde. Gaat Franciscus, zelf op en top een kind van dat concilie, diezelfde weg op? In ieder geval besliste hij, alweer op eigen houtje, om samen met Johannes Paulus II ook paus Johannes XXIII heilig te verklaren. Voor die paus van het Tweede Vaticaans Concilie was volgens hem zelfs geen tweede mirakel nodig. Overigens zou ook het proces voor zaligverklaring van paus Paulus VI, die dit Concilie af sloot en voor wie Bergoglio altijd een grote vereering had, ook op de goede weg zijn. Van een mogelijke zaligverklaring van Pius XII werd dan weer niets meer vernomen. Maar die van Oscar Arnulfo Romero, de aartsbisschop van San Salvador die het onverschrokken opnam voor de armen en op het altaar werd vermoord, zou dan ook weer niet meer lang op zich laten wachten.

Verder is er over de uitkomst van de hervorming van de Vaticaanse financiële instellingen nog geen beslissing genomen. Moet het Instituut voor Religieuze Werken (IOR) worden ontmanteld? Hervormd? Moet het een 'ethische bank' worden? Heeft de kerk wel een bank nodig? Of moet ze in financiële zaken 'niet heiliger zijn dan de paus' en

laat staan te zijn gevolgd. Voor paus Bergoglio staat of valt de geloofwaardigheid van de kerk daarmee. Ook als aartsbisschop hekelde hij al de 'autorferentialiteit' van een kerk die met zichzelf bezig is en daarvoor ziek wordt, van een zelfgenoegzame en klerikale houding die de kerk hypocriet en vals maakt en uiteindelijk onaantrekkelijk. In een originele omkering van het beeld van de goede herder heeft hij het vaker over een kerk die niet bezig is het ene verloren schaap op te zoeken, maar die bezig is voortdurend de vacht van het ene schaap in de schaaopskooi te kammen en die ongeïnteresseerd is in de 99 die buiten rondwalen. 'Naar buiten,' hield hij zowel de jongeren als de priesters en bisschoppen voor in Rio, 'weg uit de verstikkende beslotenheid van onze instellingen, scholen, parochies en seminaries.'

Zal Franciscus gehoor vinden? Wie denkt dat dit discours zich kan beperken tot een hervorming van de curie en een aantal structurele ingrepen in het kerkbestuur, vergist zich. Zo denken zou de evangelische impuls die van de woorden van paus Franciscus uitgaat, krachteloos maken. Want het punt dat hij maakt, stelt uiteindelijk een vraag aan het hart en het leven van iedere christen, priester, religieus of leek, man of vrouw, jong of oud. De kwaal van een kerk die met uiterlijkheden, bijzaken en uiteindelijk met zichzelf bezig is, die de grote droom van het evangelie voor de wereld uit het oog verloren is, is helemaal niet beperkt tot de Romeinse curie. Het is een mentaliteit die potentieel iedere parochie, kerkbestuur, gemeenschap of kerkelijke instelling bedreigt. Het is zeker ook een gevaar voor de kerk in de Lage Landen die zich in sommige instanties beter waant dan het verre Rome, maar waarvan vaak ook weinig aantrekkelijkheid en missionaire dynamiek uitgaat. Zal het Europese christendom door deze eerste niet-Europese paus een nieuwe adem vinden? Zal Franciscus daarin slagen?

Bij die uitdaging is de nadruk van Bergoglio op de 'periferie' en op een 'cultuur van de ontmoeting' geen secundair gegeven. Noch is het een uiting van een belegen 'derdewereldideologie', net zoals zijn soberheid geen vorm is van 'pauperisme'. Een 'arme kerk voor de armen' is wezenlijk in de dromen en het denken van paus Bergoglio. De aan-

dacht voor en de aanwezigheid in de periferie is een profetisch teken in een tijd van globalisering. Enerzijds heeft die door de technologie van het internet geen centrum meer, maar anderzijds trekt die voortdurend nieuwe muren op tussen havens en havenoors. De toekomst van die globale wereld speelt zich precies daar af: in de ruime periferieën van de buiten hun voegen groeiende wereldsteden, van de *favelas* en de *villages miserias* en de bidonvilles in het zuiden van de wereld, tot die van de nieuwe Aziatische megapolissen of die van de steden van de oude wereld. Daar groeit een generatie op die zich uitgesloten weet, daar laten zich de nieuwe ongelijkheden van de globalisering het hardste voelen, het zijn haarden van reëel en potentieel geweld. Niet voor niets ontploffen die periferieën van Parijs en Londen in de zomer van respectievelijk 2005 en 2011. Maar die periferieën van hopeloosheid zijn evenzeer te vinden in onze gevangenissen of bejaardenhuizen. De liefde en de aanwezigheid van God daar tegenwoordig brengen; de woorden van Jezus daar laten weerklinken; de wonden van de armen en uitgesloten daar verbinden; de onrechtvaardigheden en ongelijkheden van het sociaal-economische systeem van de globalisering van daaruit krachtig aanklagen. Dát is de humaniteit die christenen in de wereld van de 21ste eeuw kunnen brengen. Veel meer nog dan een binnenkerkelijke omwenteling is dát de revolutie die het vuur van het evangelie kan brengen in onze tijd, namelijk een die de humaniteit in een vaak onmenselijke wereld herontdekt en veiligstelt.

Die strijd voor de menselijkheid zal des te meer vruchten afwerpen naarmate dat christenen hun onderlinge verdeeldheid kunnen overwinnen en dat andersdenkenden en andersgelovigen niet tot tegenstanders, maar tot bondgenoten kunnen worden gemaakt. In die zin is zowel de oecumenische dialoog onder christenen als de interreligieuze dialoog van essentieel belang voor de wereldwijde broederschap waarvan de kerk van paus Franciscus droomt.

Op die weg zullen de volgelingen van Jezus bovendien des te geloofwaardiger overkomen als ze eenvoudig weten te zijn, geen schrik hebben van de beperkte en armoelelijke middelen die hun ter beschik-

king staan. En als ze geruigen van een diepgaande nederigheid die voortvloeit uit het besef in de eerste plaats zelf de vergeving en de *misericordia* van God broodnodig te hebben. Een nederigheid die overigens een fierheid voor het eigen geloof en de eigen zending niet in de weg staat, inregendeel zelfs.

Zal Franciscus slagen? De moeilijkheden en de weerstand, zelfs de gevaren voor zijn leven zijn niet gering. Hopelijk krijgt deze paus tijd van leven. Intrussen hebben we te maken met een paus die onbekommerd is voor zijn eigen veiligheid en zich, in de herfst van zijn leven, voluit 'smijt' voor de zending waartoe God en de kerk hem geroepen hebben. Meer dan wie ook weet hij dat succes niet af te wegen valt in wereldse termen, maar voor christenen ook altijd langs het kruis zal gaan. De finale overwinning van het goede is niet weggelegd voor de mensen, maar alleen in de verrezen Christus die de wereld heeft overwonnen.

Hoe het ook zij en wat de toekomst ook brengt, het aantreden van Franciscus, zijn woorden en gebaren hebben in dit wonderlijke jaar 2013 al voor veel verfrissende zuurstof en nieuwe hoop op een betere toekomst gezorgd. In de kerk en in de wereld.

Antwerpen, 31 augustus 2013

Briefje van € 50

Een bekende spreker toonde aan zijn toehoorders een briefje van € 50
vóór hij zijn conferentie begon en vroeg: 'Wie heeft dit graag?'
Iedereen stak zijn hand op.

Toen zei hij: 'Ik ga dat briefje van € 50 aan iemand van jullie geven.
Maar laat mij er eerst nog wat mee doen.'

Hij verkreukelde het biljet en vroeg: 'Wie wil dit briefje nog?'
De handen gingen in de lucht.

'Goed, akkoord! Maar wat zeg je als ik er dit mee doe?'
Hij gooide het biljet op de grond, vertrappelde het zo erg met zijn voeten, dat
het helemaal besmeurd was.
Toen vroeg hij: 'Wie wil dit biljet nog?'
Vanzelfsprekend stak iedereen de hand op!

Toen zei hij: 'Vrienden, onthoud uit wat ik met dit briefje gedaan heb, deze les.

Je wilt dat briefje nog altijd.
Omdat het besmeurd is, is het niet van waarde veranderd.
Meerdere keren in uw leven wordt ge gekrenkt, afgeschreven,
vertrapt door de mensen, of door de gebeurtenissen in je leven doorheen
geschud ...
. ...dan heb je de indruk dat je niets meer betekent.
Maar in de ogen van wie je liefhebben ben je niet veranderd.
Welnu, de waarde van een mens hangt niet af van wat je doet of niet doet.
Ge kunt altijd herbeginnen en uw doel bereiken
omdat ge in wezen blijft wie ge zijt.'

Leukobkajool : Foulkel
BTW nr : 0413-332228
K.A.K. Einquelen : 13011448
Gekoumwaer la park : 1082301
ING park Den Bosch : 02-85-85-051
Exbeqijne : 0413-332228
2402 B2 nqen : Kobaiajagelaapet 11

De geest v. Damiaan - J. De Volder

eigen hart te voeden als om mijn onderrichtingen voor te bereiden.³⁵

Bouwen aan een levende gemeenschap

Damiaan verwezenlijkte veel onder de melaatsen. Het allergrootste geschenk dat hij hun echter gaf, was dat hij erin slaagde de ordeloze bende te transformeren in een levende gemeenschap rond Christus, waar men ook voor elkaar zorg leerde dragen.

Het vergde een grote inzet van de missionaris om iedere zieke te gaan opzoeken en met hen te spreken. Dat was een dagelijkse praktijk voor Damiaan, zo blijkt uit zijn dagorde. Iedere week bezocht hij telkens alle huizen. Van in het begin leerde hij daarbij zijn woorden aan te passen aan iedere situatie. 'Er is veel goeds te doen met die huisbezoeken', merkte hij al bij aanvang op.³⁶ 'Ik moet bijna in ieder huis van toon veranderen. Soms zijn het zachte woorden om te troosten. Dan weer doe ik er een beetje azijn bij, zodat ze begrijpen in welke toestand ze verkeren. Af en toe breekt echt de donder los. Dan bedreig ik hen met de vreselijkste straffen, als ze zich niet bekeren.'

De donderpreken passen natuurlijk in de theologie en pastoraal van zijn tijd, maar de schrijnende situatie waarin veel melaatsen wegwijnden, vereiste ook iemand van het kaliber van Damiaan.

In ieder geval schaadde zijn aanpak zijn populariteit niet, integendeel. De melaatsen voelden aan dat de Belgische missionaris, ook al kon hij stevig tekeergaan, het goed met hen voorhad en zich echt voor hen interesseerde. Hij gaf immers gratis en vrijwillig zijn leven voor hen. Velen bekeerden zich door hem tot het katholieke geloof. 'Het aantal van mijn christenen is gevoelig gestegen. Ik was verplicht om mijn hoofdkerk met meer dan de helft te vergroten. Ze bestaat nu uit een kruisvorm met een mooie klokkentoren', schreef hij aan zijn algemeen overste op 24 april 1877.³⁷

Ieder jaar gaf hij de getallen door van de dopen en de bekeringen die zich hadden voorgedaan. 'Onze twee kerken worden erg druk bezocht', stelde hij tevreden vast in 1879. 'Vorig jaar hadden we honderd-

entien dopen waarvan zeventwintig buiten de leprozerie. De grote meerderheid van de zieken zijn niet katholiek wanneer ze aankomen, maar sterven wel katholiek.³⁸

Het ging Damiaan evenwel niet alleen om het aantal, ook de kwaliteit en de intensiteit van het religieuze leven in zijn gemeenschap gingen hem erg ter harte. Zo vormde hij twee verenigingen, een van mannen en een van vrouwen, die zieken gingen bezoeken en helpen. 'Ik hoop dat hun ijver en toewijding veel goeds voortbrengt voor de christelijke gemeenschap', schreef hij.³⁹ Wellicht waren de meeste leden van deze vereniging zelf ziek en melaats. Daarmee zette Damiaan een evangelische basisintuïtie om in realiteit: het geluk van elk mens, rijk of arm, ziek of gezond, oud of jong, bestaat erin aan anderen te geven. 'Er is meer geluk in het geven dan het krijgen.'

Dat soort van initiatieven verbeterde het samenleven en de samenhang onder de melaatsen grondig. Damiaan associeerde zijn melaatsparochianen ook bij de gedurige aanbidding van het sacrament, een gebedspraktijk waar zijn Congregatie van de Heilige Harten zich bijzonder op toelagde. 'Het is hun door hun ziekte niet altijd gemakkelijk om op de aangewezen tijdstippen hun half uur gedurige aanbidding te vervullen. Maar als ze niet kunnen komen, ben ik vaak gesticht om hen op de vastgestelde tijd in aanbidding te zien, op hun ziekbed in hun armzalige hutten.'⁴⁰

Het grootste plezier beleefden hijzelf en zijn gemeenschap aan het kinderkoor, dat in de loop der jaren vorm had gekregen. Door oefening waren hun stemmen geleidelijk aan harmonieus gaan samenklinken: het koor weerspiegelde de groeiende harmonie in de gemeenschap. Sommigen bespeelden ook instrumenten. Pianostukken die voor één persoon waren bedoeld, werden door twee meisjes gespeeld, wegens de verminkingen van hun handen. Een ontroerende *deux mains*.

De schaarse bezoekers van het eiland toonden zich vaak verrast door de muziek en de daarmee gepaard gaande blijheid die ondanks alles in de kolonie aanwezig was. George Woods, een arts die in juli 1876

een bezoek bracht aan de kolonie, beschreef hoe op een avond een twaalfal kinderen van Damiaans weeshuis over het grasveld kwamen gemarcheerd, terwijl ze op zelfgemaakte fluiten bliezen. Het was Onafhankelijkheidsdag. Twee vlaggendragers droegen een Haïtiaanse en een Amerikaanse vlag.

‘Staat u me toe, *monsieur le docteur*, dat ik u mijn jongens voorstel’, zei Damiaan tot Woods. ‘Ze zijn hier om u te verwelkomen en om u te bedanken omdat u van zo ver bent gekomen om naar hen te informeren, en om te zien of er iets kan worden gedaan om hen te genezen.’

Damiaan schonk een fluit aan de arts, ‘gemaakt van oude olieblikken, die hij zelf had vervaardigd en waarmee hij de jongens geduldig had geleerd op het gehoor te spelen’, schreef de bezoeker later. ‘De harmonie en de muzikaliteit waren perfect, hoewel heel bijzonder en eigenaardig.’⁶¹

Damiaan was terecht fier op zijn koor. ‘s Zondags in de hoogmis zingen mijn kinderen werkelijk als grote muzikanten.’⁶² Maar grote liefde bracht ook pijn wanneer de ziekte en de dood een van hen weer wegrukten. Droevig voegde hij eraan toe: ‘De laatste tijd is mijn koor wel wat weggezaakt door de dood van de mooiste stemmen en de ziekte van anderen...’

Damiaan zelf bleef vrolijk van hart en probeerde ieders vriend te zijn. Volgens veel getuigen tekenden humor en blijheid zijn apostolaat. Na zes jaar in de kolonie schreef hij aan zijn algemeen overste in Parijs: ‘Ik ben nog altijd gelukkig en tevreden tussen mijn dierbare melaatsen van Molokai.’

Spiritueel leven

Dat alles zou niet mogelijk geweest zijn als Damiaan niet kon steunen op een sterk geloof, dat gedragen werd door een regelmatig ge-

bedsleven, het viere van de eucharistie en de sacramenten.

Op de kinderen maakte dat grote indruk. Jozef Manu, die als Damiaans ‘boy’ hem vaak vergezelde op zijn bootreizen naar andere delen van het eiland, herinnerde zich vele jaren later levendig: ‘Pater Damiaan bad heel dikwijls. Dikwijls zag ik hem bidden. Hij riep de kinderen vaak om te bidden, en hij deed het hun voor. Voor hij in mijn boot kwam, deed hij gewoonlijk een gebed en wanneer we aan land kwamen, knielde hij altijd neer voor een gebed.’⁶³

Uit Damiaans dagorde blijkt hoe intens zijn gebedsleven was. Als hij de mis opdroeg om zes uur ’s morgens, had hij er al drie kwartier ochtendgebed en meditatie op zitten. Na zijn ontbijt trachtte hij zijn voormiddagen vrij te houden voor gebed, brevier en de studie van de Schrift. ’s Avonds na het ziekenbezoek bad hij de vespers, en na het avondmaal zijn paternoster, brevier en de getijdengebeden. Indien hij om tien uur ’s avonds nog niet door slaap overmand was, las hij nog in het Nieuwe Testament.

Voor iemand die de naam had vooral praktisch te zijn ingesteld, was dat toch een zeer intens programma. Natuurlijk verliepen zijn dagen ook vaak anders, als hij voor dringende zaken werd weggeroepen. Je leest ook hoe het hem een innerlijke strijd kostte om verstrooidheid te vermijden, om zich niet te laten verleiden altijd in te gaan op nieuwe vragen. Maar Damiaan ging dat gevecht aan met zichzelf.

Interessant zijn ook de besluiten die hij voor zichzelf opschreef na een retraite in de zomer van 1877. Daarin nam hij zich voor zich minder met de materiële noden van de melaatsen bezig te houden – hij wist dat daar een gevaar in school. Voor zichzelf ordelijker zijn, en vriendelijk tegenover iedereen, geen tijd verliezen met nutteloze gesprekken, waren andere strijdpunten.

Hij ging een voortdurende strijd aan met zijn eigen zwakte en zonde. ‘Wees streng voor jezelf en vergevingsgezind tegenover anderen. Eerbiedig scrupuleus God in gebed, meditatie, de heilige dienst en de toediening van sacramenten.’

X Voorts bleek hoe ernstig hij de drie geloftes van armoede, kuisheid en gehoorzaamheid beleefde: 'Alles wat je bezit, is je eigendom niet en kan niet voor persoonlijke voldoening gebruikt worden. Vleselijk plezier: kuisheid maakt je gelijk aan een engel, terwijl seks een duivel van een priester maakt. Geen sensualiteit en geen zoektocht naar de bronnen. Laat je oversten met je doen wat ze menen dat het beste is.'

X Die drie geloften beleefde hij met grote trouw. Alle getuigen waren het erover eens dat Damiaan zich altijd strikt aan zijn celibaat hield, al waren roddels in de kleine microkosmos van Hawaï onvermijdelijk. Gehoorzaamheid was ondanks zijn sterke karakter geen loos woord van hem, hij gehoorzaamde zijn oversten ook als hij het niet met hen eens was. Daarop komen we verder terug. Ook 'armoede' was voor hem geen ijdel woord. Damiaan had amper bezittingen. Geldzaken interesseerden hem niet, zoals blijkt uit zijn brieven aan zijn moeder. Hij hield een boekhouding bij, maar gaf toe niet altijd even zorgvuldig te zijn. Hij was tevreden met wat hij had. Zijn maaltijden waren uiterst eenvoudig en hij gooide geen eten weg.

X Hij stelde zich voor dat hij de leerling was aan wie Jezus vroeg: 'Toen ik jullie uitzend zonder geldbuidel, reistas en sandalen, kwamen jullie toen iets tekort?' (Lc 22,35) En hij zou antwoorden, geheel naar waarheid: 'Aan niets, Heer.'

De levensregel van pater Damiaan

Persoonlijk reglement van augustus 1880⁶⁴

5 uur: opstaan zonder aarzelen – kort gebed – bepaal punten voor meditatie – wassen en netjes kleden

5.15 uur: kerk binnengaan – ochtendgebed – onderwerp van meditatie lezen – iedere verstrooidheid vermijden

6 uur: mis voorbereiden – wachten op de gelovigen – mis aanvaarden tussen 6u en 6.30 u – (zondag voortgaan met meditatie tot 7u)

Na de mis – lering normaal over onderwerp van meditatie, omkleden, opruimen – alles ordelijk op zijn plaats zetten, sacristie nooit onopgeruimd achterlaten – nadien minstens een half uur dankgebed – in stilte

8 uur: licht ontbijt – geen vlees, geen poi, alleen koffie, brood en enkele eieren – nadien pijp roken – een beetje babbelen en huis-houdelijke zaken regelen, de kippen, de kinderen

9 uur: gebeden – onderbrekingen vermijden – als je voor niet-dringende zaken wordt geroepen, zeggen dat je bezig bent – na het brevier, studie van theologie en de heilige Schrift tot de middag

12 uur: middagmaal – geen familiale gesprekken met kok of kokkin – nadien ziekenbezoek – alleen voor grote afstanden paard nemen, anders te voet – voor het vertrek kort bezoek aan het Heilig Sacrament – onderweg geen nutteloze conversaties – tegenover iedereen vriendelijk zijn zonder familiariteit – niet nutteloos blijven nababbelen – ten laatste om 5 u terug thuis

17 uur: vespers en completeken – als er mensen komen, catechismus

18 uur: avondmaal – in de winter een beetje vroeger zodat er geen dienstpersoneel meer in huis is bij het vallen van de avond (er streng op toezien dat geen enkele vrouw of meisje nog in het park blijft na het daglicht)

19 uur: rozenkrans – gevolgd door breviergebed, matines en lauden en spirituele lectuur

21 uur: Avondgebed in de kerk, gevolgd door meditatie – gaan slapen ten laatste om

22 uur: als de slaap het niet verhindert, een hoofdstuk uit het Nieuwe Testament lezen

vaak niet-katholiek, in Hawaï en in de brede Angelsaksische wereld, die geraakt werden door de unieke grootheid van zijn leven. Door de buitengewone bewondering voor de figuur van Damiaan, en de edelmoedigheid die zijn getuigenis in de protestantse wereld opwekte, geldt hij zeker, zonder dat zelf gezocht te hebben, als een wegbereider voor de oecumenische beweging. Zijn leven toonde namelijk aan waar het in het christendom op staat. Oprechte christenen, van welke traditie en confessie ook, konden daar niet ongevoelig voor blijven.

Onvoorwaardelijke liefde is altijd aantrekkelijk. Ook dat is de geest van Damiaan.

Van concurrentie naar grootmoedigheid

Het religieuze klimaat op de Hawaïaanse eilanden in de negentiende eeuw was net zoals in veel missiegebieden getekend door regelrechte concurrentie tussen protestantse en katholieke missionarissen. Omdat de protestanten al van 1820 op de eilanden actief waren, waren ze in het voordeel. De meeste gemeenten hadden een Amerikaan- se, congregationalistische inslag, met volledige autonomie en zonder geïnstitutionaliseerde voorgangers. De koninklijke familie van Hawaï behoorde dan weer in meerderheid tot de episcopale kerk, de Amerikaanse variant van het anglicanisme. De antiekatholieke geest was aanvankelijk sterk aanwezig: de katholieke missie werd in 1827 geopend, maar werd tot twee keer toe gesloten. In 1839 werd ze, onder Franse druk, opnieuw geopend en aan de Congregatie van de Heilige Harten toevertrouwd. In 1850 kwamen ook de mormonen en in 1862 de anglicanen.

Toen Damiaan in 1864 aankwam, had de katholieke kerk vaste voet gekregen en won ze gestaag veld onder de bevolking. Zoals we al eerder aangaven, verliepen de eerste jaren van Damiaans missie, op het eiland Hawaï, nog sterk in die sfeer van de concurrentie.

De wedjiver met de protestanten bleef ook daarna bestaan, maar kreeg toch met zijn leven te midden van de melaatsen op Molokai een andere invulling. Het was zijn ambitie een vader te zijn voor alle melaatsen, ook voor diegenen die zich niet tot zijn kerk bekeerden. Bij de verdeling van hulpgoederen zorgde hij er stevast voor iedereen gelijk te behandelen, zonder onderscheid des geloofs. Dat was niet de gewone manier van doen.

Ten gevolge van Damiaans handelwijze en vaderlijke aanwezigheid nam de aantrekkingskracht van de katholieke kerk in de kolonie natuurlijk snel toe. 'Ik ben naar Honolulu gegaan en heb gepleit voor mijn arme ongelukkigen. Ik ontving voldoende kleding voor driehonderd mensen. Iedereen begint te zien dat de katholieke priester de algemene vader is van de armen en de ongelukkigen. En dus verliezen onze ketteren het vertrouwen hier', schreef hij al na enkele maanden.⁶⁶

In de extreme omstandigheden van zijn werkteerrein op Molokai verloor Damiaan zijn drammerigheid, in zoverre die hem eerder mocht hebben getekend. Wat overbleef waren dienstbaarheid en vriendelijkheid voor iedere bewoner van de kolonie. Toen ook een lid van de koninklijke familie, Peter Kaeo, als melaatse naar de kolonie werd verbannen, kwam Damiaan zich voorstellen zoals hij gewoonlijk deed bij nieuwkomers. Wetende dat de man tot de anglicaanse kerk behoorde, vermeed Damiaan het onderwerp godsdienst. 'Ik heb bezoek gehad van de katholieke priester', schreef Peter Kaeo naar Emma, de koningin-weduwe. 'Het is een heel aardige man.'⁶⁷ Het leverde de vooraanstaande melaatse een lange brief op van de koningin, vol waarschuwingen over de gevaren van het katholicisme.

Damiaan wilde geen bron van verdeling zijn, hij wilde bijeenbrengen. 'Ik probeer de vriend van iedereen te zijn, zowel van de mensen van de overheid als van de melaatsen', legde hij uit aan zijn algemeen overste. Tevreden vertelde hij dat geen enkele zieke iets tegen hem leek te hebben.⁶⁸ Behalve misschien de calvinistische pastor, 'die nog meer verteerd is door de jaloezie dan door de lepra'. Die schreef ano-

loof-aan, maar was wat hemzelf betroof volledig gerust. Hij had immers altijd kuis geleefd. Damiaan moest zich bij dokter Arning aan het vernederende onderzoek onderwerpen. Dokter Mouritz was erbij. Hij schaamde zich in de plaats van de zieke-missionaris, maar verbaasde zich erover dat die niet de minste wrovel liet blijken.

Damiaan aanvaardde zijn ziekte en gaf er een religieuze betekenis aan. Het hielp hem aan zichzelf te sterven. Aan monseigneur Koeckemann schreef hij: 'De herinnering aan het feit dat ik vijftientig jaar geleden op de dag van mijn geloften onder een lijkwade heb gelegen, heeft me toegelaten het risico te lopen, bij het vervullen van mijn plicht, door die verschrikkelijke ziekte te worden aangetast en altijd meer aan mezelf te sterven. Naarmate mijn ziekte zich ontwikkelde, voel ik mij tevreden en gelukkig in Kalawao.'

Hij beschouwde de lepra als een merkteken en dacht na over de betekenis daarvan. Hij wachtte lang met de algemeen overste van zijn toestand in te lichten, maar schreef dan toch: 'Wees dus niet verbaasd of bedroefd te vernemen dat een van uw geestelijke kinderen niet alleen werd onderscheiden met het kruis van de Orde van Kalakaua, maar ook met het zwaardere en minder eervolle kruis van de lepra, waardoor ik, met de toestemming van onze Goddelijke Redder, werd getekend.'¹³³

Hoewel Damiaan altijd op genezing en behandeling bleef hopen, leerde hij geleidelijk de ziekte zien 'als een agent van de Voorzienigheid' die hem hielp zich sneller 'van iedere aardse liefde te onthechten' en nog meer te verlangen 'verenigd te worden, hoe sneller hoe liever met Diegene die het enige leven is'.¹³⁴

De zwaarste beproeving

Ziek worden, almaar minder uit de voeten kunnen, was voor de energieke Damiaan een zware beproeving. Maar nog zwaarder viel hem de eenzaamheid. Hij had het grootste deel van zijn missionarisleven alleen geleefd, maar nu had hij nog meer behoefte aan het gezelschap van een confrater. Daar putte hij veel kracht en troost uit. Van-

af 1885 was Damiaan alleen op zijn schiereiland. Even was er nog de melaatse pater Grégoire Archambaux geweest, maar die kon niet aarden in de kolonie en kreeg de ene astma-aanval na de andere.¹³⁵ Na enkele maanden kreeg hij de uitzonderlijke toestemming het quarantaineoord te verlaten. Ook de eigenzinnige Montiton vertrok, hoewel Damiaan erop aandrong dat hij zou blijven. Met de jaren was hij zijn gezelschap gaan waarderen en hij was een goede biechtvader geweest. Graag had Damiaan hem tot zijn dood bij zich gehouden.

Even zag het ernaar uit dat zijn vroegere gezel André Burgerman naar de kolonie zou worden verbannen, omdat ook hij melaatsheid zou hebben opgelopen. Maar de oversten zagen in dat zo'n overplaatsing geen goed idee was. Damiaan liet weten dat hij in geen geval nog met de pater wilde samenleven.

Damiaan klaagde zijn nood aan Koeckemann. Hij sleepte met zijn been en was mank voor de rest van zijn leven. Nooit zou hij nog de palen kunnen opklimmen. Maar ook naar het hospitaal gaan, op vijf minuten afstand, kostte hem grote inspanningen. 'Als ik echt ben aangevalen door deze vreselijke ziekte, moeten we wel onderkennen dat de dood met stapjes nadert. Ik bekommer me niet te veel om mijn lichaam, ik wil me vooral bekommeren om mijn ziel. En dat vraagt een goede biechtvader.'¹³⁶

Koeckemann en Fouesnel onderkenden het probleem, maar wisten geen oplossing. De missie leed aan een chronisch gebrek aan pater, en er was overal veel werk. Aan pater Colomban Beissel werd gevraagd geregeld naar Molokai te gaan om Damiaans biecht te horen. Daarvoor moest hij echter van het eiland Maui komen en dat lukte maar om de twee tot drie maanden. Bovendien was Colomban snel zeeziek. Op Damiaans herhaalde smeekbeden liet Fouesnel laconiek weten te betreuren geen vaste biechtvader te kunnen sturen. 'De plaats waar u bent is uitzonderlijk. Laten we bidden dat de moeilijkheden snel worden opgelost.'¹³⁷

Damiaan vatte toen het plan op zelf dan maar naar Honolulu te gaan. Hij zou er zich kunnen laten verzorgen en zijn biecht uitspreken. Maar zijn oversten verboden dat rondweg. Damiaan was melaats en eerste minister Gibson lag al onder vuur voor zijn lakse segregatiepolitiek. **Voor**

ben...' ¹⁴² Ook in zijn gehoorzaamheid was Damiaan koppig en volhardend.

Uiteindelijk, na bijna een jaar aandringen, kon Damiaan de trip naar Honolulu alsnog maken. Dat gebeurde in juli 1886. Dokter Mouritz, de arts op Molokai, en hoofdopziener Meyer hadden daar bij de burgerlijke en religieuze overheden op aangedrongen, omdat ze zaten met Damiaan en begrepen dat een korte verzorging bij de zusters in Kakaako hem goed zou doen. Damiaan hield er weliswaar het gevoel aan over dat hij naar Honolulu ontsnapt was 'bijna tegen de gehoorzaamheid die hij zijn overste verschuldigd was in', maar was opgelucht te kunnen biechten bij monseigneur Koeckemann nadat hij alweer drie maanden geen biechtvader had gezien ¹⁴³. Damiaan bleef uiteindelijk maar zes dagen in Honolulu, van 10 tot 16 juli. Het was de laatste keer dat hij het leprozenoord verliet en zijn oversten ontmoette.

Die enkele dagen van zijn verblijf deden hem goed. Van de strikte quarantaineregels die in het vooruitzicht waren gesteld bleek niets aan. Damiāans verblijf was ook inspirerend voor de zusters franciscanessen die de melaatsen verzorgden in het hospitaal en van wie Damiaan zo graag had gehad dat ze ook naar Molokai zouden komen. 'Zijn aanwezigheid wakkerde onze ijver aan, want wij wisten hoeveel hij had gedaan. Al die dagen sprak hij over zijn melaatsen, nooit over hemzelf...' getuigden zij later. ¹⁴⁴ De enige die niet tevreden was over het bezoek, was Gibson. Die vreesde dat Damiaan moeder Marianne nog eens zou kunnen overtuigen en haar zo bij hem vandaan halen.

De dag voor zijn vertrek kwamen de koning, de eerste minister en de bisschop hem opzoeken. Wellicht beseften alle betrokkenen dat zijn einde nakend was. Dat was voor Damiaan niet anders. 'Natuurlijk vraag ik niet beter dan in Kalawao te blijven en er te sterven. Melaats of niet, laat mij *perficere cursum meum usque in finem* (mijn levensweg afmaken tot het einde). Ik ben tevreden en gelukkig en beklaag me niet.' ¹⁴⁵

Opperste trouw

Bij nader inzien blijkt wat zijn directe oversten voor koppigheid en onredelijkheid aanzagen, in werkelijkheid een vorm van opperste trouw: aan de regel van de congregatie, maar evenzeer aan de roeping die hij de zijne wist. Damiaan voelde ongetwijfeld aan dat niet al zijn oversten en confraters dezelfde geestdrift hadden. Zijn ijver werd er niet minder om: hij kwam niet in opstand tegen zijn oversten, van wie sommigen zich toch op pijnlijke momenten uiterst grof opstelden tegenover hem. Wanneer hij voelde dat aandringen meer slecht dan goed deed, verkoos hij te zwijgen.

Damiaan was een man die met de tijd leerde zich niet te laten domineren door zijn karakter. Eerder trachtte hij impulsieve reacties te bedwingen en te handelen zoals een priester in die omstandigheden moest doen. Als Damiaan in iets koppig was, dan in de gehoorzaamheid aan zijn roeping, zijn orde en zijn oversten, ook als die zich onredelijk en ongevoelig opstelden. Daarin toonde zich zijn uitzonderlijke nederigheid: nooit zette hij zichzelf op het voorplan, zelfs niet als hij goede reden had om zich onheus behandeld te weten.

Damiaan bleef 'groot' leven, ook in de bitterste moeilijkheden. Hij verviel niet in het zelfbeklag waar hij alle reden toe zou hebben, of hij liet zich niet verlammen door de moeilijke verhouding met zijn hiërarchische oversten. Eerder vreesde hij in momenten van angst dat hijzelf de hemel onwaardig was. Hij dacht veel na over eer en schande, over hoogmoed en over de ware navolging van Christus. 'Probeer door gebed de geest van nederigheid te krijgen, zodat je naar hoon gaat verlangen', schreef hij in zijn notitieboekje met persoonlijke commentaren. De doornenkroon en de vernedering van de lijdende Christus stonden hem daarbij concreet voor ogen. 'Wanneer je dan versmaad wordt, kun je daar vreugde in vinden. Laten we ons niets aantrekken van de lof die men ons toezwaait, laten we niet zelfvoldaan zijn, laten we dankbaar zijn jegens hen die ons verachten, en God voor hen bidden.' ¹⁴⁶

Voor Damiaan was de komst van Dutton een waar godsgeschenk. Damiaan noemde hem 'broeder Jozef'. De man bleek ijverig, toegewijd en in alle omstandigheden bijzonder kalm. Damiaan bouwde voor Dutton een woning, vlak bij zijn eigen huis, de Filomenakerk en het kerkhof. Die plek, met zijn unieke uitzicht op de blauwe oceaan, stond de Amerikaan bijzonder aan. 'Het voornaamste kerkhof achter mijn hut', schreef hij in 1887, 'telt ongeveer tweeduizend graven en bijna duizend anderen zijn elders begraven. Alles bijeen is dit een fijne plaats om te mediteren, omringd als ze is door het beste symbool van de eeuwigheid: de eindeloze oceaan.'¹⁵² Damiaan zette Dutton, die zich gehoorzaam in zijn dienst stelde, onmiddellijk aan het werk. Dutton werd misdienaar, ontfermde zich over de weesjongens en zag er geen graten in de vele bouwwerken die Damiaan op het getouw zette af te ronden, wanneer Damiaan zich weer eens voortdijg tot een ander werk geroepen wist. En er was bijzonder veel werk. Als enige priester op het schiereiland moest de missionaris zowel de parochie van Kalawao als die van Kalaupapa bedienen. 'In plaats van één melaatsendorp en één kerk om te bedienen, heb ik er nu twee. Dat betekent dubbele dienst iedere morgen en avond, en alle zondagen en feestdagen', meldde hij aan de algemeene overste.¹⁵³ Daarnaast wilde hij gebruik maken van zijn tijdelijk herwonnen krachten, om nog een aantal bouwwerken tot een goed einde te brengen. Vooral wilde hij de warmwaterbaden bouwen die voor de Goto-methode nodig waren. In afwachting van de nodige leveringen begon hij zelf alvast een badkamer te bouwen, voor zichzelf en een aantal weesjongens. Damiaan was ervan overtuigd dat de Goto-methode heilzaam was: zelf voelde hij zich in die periode beter en hij schreef dat toe aan de therapie. Maar de Gezondheidsraad kreeg twijfels. De eerder beloofde therapie werd uiteindelijk nooit op grote schaal op Molokai geïntroduceerd.

Damiaan was tevreden over Dutton, 'een man van rijpe leeftijd en welogevoed', en zong diens lof bij de oversten. De bekeerling die besloten had zijn leven in het teken te stellen van boetedoening wilde zichzelf volledig opofferen. 'Hij woont nu bij de melaatse priester en als een echte medelijdende broer helpt hij me de zieken te verzorgen. Hoewel hij geen priester is, vindt ook hij zijn vertroosting in het

Heilig Sacrament. Ongetwijfeld bewondert u met mij de kracht van de genade Gods in mijn gezelschap...' noteerde Damiaan enthousiast.¹⁵⁴

Na de lange dagtaak brachten Damiaan en broeder Jozef de avond vaak samen door. Damiaan leerde hem uitdrukkingen in het Hawaiaans en na enkele maanden had Dutton de taal al goed onder de knie. Het allernuttigste was Dutton echter in zijn werk voor de melaatsen. Hij had hoegenaamd geen schrik de ziekte op te lopen en toonde geen afschuw, zelfs niet bij de meest verminkte gevallen. Hij wilde leren de wonden van de melaatsen te verzorgen om Damiaans taak verder te verlichten. Dokter Mouritz leerde hem de basisbeginselen van wondverzorging en verbandtechnieken en was opgetogen over zijn leerling. Dutton toonde zich methodisch en nauwgezet en in korte tijd had hij zich zo bekwaamd dat de leerling zijn meester had voorbijgestoken. 'Wat Dutton ook ondernam, hij deed het goed', prees Mouritz.¹⁵⁵

Onverhoopte solidariteit met een oecumenisch tintje

In 1886, drie jaar voor zijn dood, werd Damiaans faam nog verder uitgebreid. *The Lepers of Molokai*, het verhaal dat Charles Warren Stoddard na zijn reis naar Molokai had gepubliceerd, vond gretig afname. In de hele Angelsaksische wereld vond het ruime verspreiding.¹⁵⁶ In zijn reisverslag verheerlijkte de auteur nog het grote contrast tussen de doodzieke gemeenschap van Molokai en de reine, heldhaftige priester, maar vlak voor het verhaal ter perse ging, bereikte Stoddard het bericht dat ook Damiaan besmet was. In een epiloog publiceerde hij een recente brief van Damiaan waarin die zijn ziekte meldde: 'Die microben hebben uiteindelijk bezit genomen van mijn linkerbeen en mijn oor, en een wenkbrauw begint uit te vallen. Ik verwacht dat mijn gezicht weldra misvormd is. Zelf heb ik niet de minste twijfel over de aard van mijn ziekte. Ik voel me kalm, berustend en zeer gelukkig te midden van mijn mensen. De almachtige God weet wat best is voor mijn heiliging. Met deze overtuiging spreek ik alle dagen een gemeend *fiat voluntas tua*, uit, "uw wil geschiede" ...'¹⁵⁷

Dansen met U

Er zijn veel heilige mensen die niet graag dansen. Maar er zijn ook heiligen die een nood hadden aan dansen, zo gelukkig waren zij in het leven: de heilige Teresa met haar castagnetten, de heilige Joannes van het Kruis met een Jezuskind in zijn armen, en de heilige Franciscus voor de paus.

Indien wij tevreden waren over U, Heer, dan zouden wij niet aan de nood om te dansen kunnen weerstaan die de wereld overrompelt. Wij zouden raden welke danspasjes U ons wilt laten zetten, in harmonie met de pasjes van uw Voorzienigheid.

Want ik denk dat U wellicht de mensen beu bent die altijd spreken over U dienen met de houding van een kapitein, over U kennen met de houding van een professor, over U bereiken met de regels van de sport, over U beminnen zoals een bejaard koppel elkaar bemint. Toen U op een dag graag iets anders wilde, hebt U Franciscus uitgevonden en van hem uw jongleur gemaakt. Laten wij ons kneden om vreugdevolle mensen te zijn die hun leven met U dansen.

Om goed te kunnen dansen met U, of met iemand anders, hoeven we niet te weten waarheen we geleid worden. We moeten volgen, blij en licht zijn, en vooral niet stram zijn. We moeten geen uitleg vragen over de pasjes die U ons laat zetten. Wij moeten als een verlengstuk van U zijn, soepel en levendig, en door U het ritme van het orkest ontvangen en overnemen. We moeten niet koste wat het kost willen vooruitgaan, maar aanvaarden van te draaien en te glijden in plaats van te stappen. Het zouden maar domme passen zijn indien de muziek er geen harmonie van maakte.

Maar wij vergeten de muziek van uw geest en maken van ons leven een gymnastiekoefening. Wij vergeten dat ons leven, in uw armen, een dans is; dat uw heilige Wil een onvoorstelbare fantasie heeft. Eentonigheid en verveling zijn er voor die oudjes die muurbloemen zijn op het vrolijke bal van uw liefde.

Heer, kom ons uitnodigen. Van die boodschap, die rekeningen, die maaltijd die we moeten bereiden, of die wake waar we door slaap overmand zullen worden, willen we een dans voor U maken. Wij willen voor U de dans van de arbeid, van de hitte, en veel later, van de koude, dansen. Zijn sommige wijjes dikwijls in mineur, toch zullen we U niet zeggen dat ze triestig zijn. En als andere een beetje adembenemend zijn, dan zullen we U niet zeggen dat ze ons buiten adem brengen. En als mensen ons opzij duwen, zullen we dat met een lach opnemen, in het besef dat zoiets altijd gebeurt bij het dansen.

Heer, leer ons welke plaats dat heel bijzondere bal van onze gehoorzaamheid heeft in die eeuwige roman die begonnen is tussen U en ons. Toon ons het groot orkest van uw plannen, waarin hetgeen U toelaat vreemde noten brengt in de sereniteit van wat U wilt. Leer ons elke dag ons met ons mens-zijn te bekleden als met een danskleed zodat we van alle details kunnen houden als van onmisbare juwelen. Doe ons onze dagen beleven, niet als een schakelspel waarbij alles berekend is, niet als een match waarin alles moeilijk is, niet als een wiskundige stelling die ons kopbrekens bezorgt, maar als een feest zonder einde waarbij de ontmoeting met U vernieuwd wordt, als een bal en als een dans, in de armen van uw genade, opgenomen in de universele muziek van uw liefde.

Madeleine Delbrêl

*Uit "Nieuw Leven"
Jan.-mrt. 1998.*

De ezel in de put.

Op een dag viel de ezel van een boer in een put.

Gedurende uren kermde en steunde het dier meelijwekkend, en de boer vroeg zich af wat hem te doen stond.

Uiteindelijk besloot de boer, daar het dier reeds oud was en dat te put absoluut toch gedicht moest worden, dat het voor hem niets opbracht om de ezel nog uit de put te halen.

Hij nodigde al zijn burenen om bij hem te komen en hem te helpen. Allen namen een schop en begonnen met het vullen van de put.

In het begin, de ezel beseftte wat er gebeurde, begon de ezel uit al zijn macht te roepen. Dan, tot verwondering van iedereen, zweeg de ezel.

Enkele volle schoppen later, keek de boer naar de bodem van de put en was verwonderd over wat hij zag.

Bij elke schop aarde die op hem viel, schudde de ezel zijn rug om de aarde die op zijn rug terecht gekomen was, af te schudden en ging dan bovenop die aarde staan.

En terwijl de burenen van de boer de grond met schoppen op het dier lieten terecht komen, schudde de ezel onvermoeibaar de rug en ging steeds bovenop de aarde staan.

Weldra was ieder verwonderd bij het zien dat de ezel uit de put kwam en er vandoor ging...

Het leven probeert ons onder allerlei soorten vuil te verzwelgen.

De truc, om zich uit de put te werken, om verder te kunnen gaan, is het vuil van zich af te schudden

Elk van onze moeilijkheden is een steen die ons toelaat van vooruitgang te maken en hoger op te klimmen.

We kunnen uit de meest diepe putten geraken, als we nooit ophouden, en nooit opgeven.

De Geheimzinnige Ziekte

Je dag is voorbij, je rijdt naar huis. Op het radionieuws hoor je een berichtje over een klein stadje in India waar een paar inwoners plotseling, op een vreemde manier, zijn overleden aan een ziekte waar nog niemand ooit van heeft gehoord. Het is geen griep. Drie of vier mensen zijn al dood.

Journal

Het is interessant voor de wetenschap en men stuurt er een paar dokters heen om het te onderzoeken. Je denkt er verder bijna niet meer aan, maar als je een paar dagen later net weer onderweg bent, hoor je een nieuw nieuwsbericht op de radio. Alleen gaat het nu niet meer om drie dorpsbewoners, maar om dertigduizend mensen in de heuvels van het betreffende gebied in India. Die avond is het op de televisie. Het journal heeft nog nooit van deze ziekte gehoord.

Koppen

Als je op maandagochtend de krant doorneemt, schreeuwen de koppen je toe: nu is het niet alleen India, het is Pakistan, Afghanistan, Iran. Voor je het weet, hoor je dit verhaal overal en men noemt het "de geheimzinnige ziekte". De regering doet een oproep om aan die mensen te denken en te hopen dat alles goed zal komen daar.

Geen tegengif

Maar iedereen vraagt zich af hoe de ziekte moet bestreden worden. Dan komt de president van Frankrijk met een aankondiging die heel Europa opschrikt. Hij sluit de grenzen. Geen vluchten uit India, Pakistan of welk land ook waar de ziekte is gesignaleerd. Die avond kijk je naar het nieuws voordat je naar bed gaat. Je hart bonkt in je keel als je hoort van een Franse verslaggeefster op het journal: "Er ligt een man in een ziekenhuis in Parijs, stervende aan de geheimzinnige ziekte." Het is naar Europa gekomen. Paniek slaat toe. Voor zover men weet, merk je pas na een week dat je de ziekte hebt. Vervolgens heb je vier dagen lang vreemde verschijnselen. Daarna ga je dood. Engeland sluit zijn grenzen, maar het is te laat. Ook daar slaat de ziekte onverbiddelijk toe.

Volksgezondheid

Het is dinsdagochtend wanneer de president van Amerika de volgende aankondiging doet: "Geen vluchten meer uit Europa en Azië, omdat er een gevaar voor de volksgezondheid dreigt. Jammer, als je familieleden daar wonen. Ze kunnen niet overvliegen voor we een medicijn voor deze ziekte gevonden hebben. Binnen vier dagen verkeert de hele wereld in een onbeschrijfelijke paniek. Supermarkten verkopen maskertjes voor je gezicht. Mensen vragen zich af wat er gebeurt als de ziekte bij hen uitbreekt. Priesters of dominees zeggen

dat het een straf van God is. Woensdagavond ben je in een gebedsdienst in de kerk, als iemand binnenrent en schreeuwt: "Zet de radio aan! Zet de radio aan!"

Sluipend

De mensen in de kerk luisteren naar het radiobericht: Twee mensen liggen in het UZ Leuven, ook zij zijn stervende aan de geheimzinnige ziekte. Binnen een paar uur is iedereen in het land op de hoogte.

Wetenschappers werken vierentwintig uur per dag om een tegengif te vinden. Niets werkt. Overal in België sluipt de ziekte naar binnen. Ook in Amerika is de ziekte inmiddels uitgebroken.

En dan plotseling is er een bericht op het nieuws. De code is gebroken. Er kan een remedie worden gevonden. Een antigif kan worden gemaakt. Het moet gemaakt worden van een monster van het bloed van iemand die nog niet geïnfecteerd is met de ziekte. Op alle radio- en televisiezers worden mensen opgeroepen om naar het dichtstbijzijnde ziekenhuis te gaan om hun bloed te laten testen. Mensen gaan massaal naar de ziekenhuizen om gehoor te geven aan de dringende oproep.

Wachtrij

Als jij en je familie op de late vrijdagavond in het ziekenhuis aankomen, staan er lange rijen. Verpleegsters en dokters doen vingerprikken en plakken labels op de monsters. Je vrouw en kinderen zijn al aan de beurt geweest. Er wordt je gevraagd te wachten tot je naam wordt afgeroepen en je naar huis mag. Je staat daar maar, bang – met je bureau, je familie. Je vraagt je af wat er in 's hemelsnaam aan de hand is en of het einde van de wereld in zicht is.

Plotseling komt er een jongeman het ziekenhuis uitrennen. Hij schreeuwt en zwaait met een papier. Hij roept een naam. Je kunt het niet verstaan. Opnieuw roept de jongen. Dan trekt je kleine zoontje aan je jas en zegt: "Papa, dat ben ik!" Voor je het weet, pakken ze je zoon en nemen hem mee naar binnen.

Perfect

"Een ogenblik alstublieft. Even op je tanden bijten." Dan: "Het is goed, zijn bloed is schoon. Zijn bloed is perfect. We willen zeker weten dat hij de ziekte niet heeft. We denken dat hij het goede bloedtype heeft". Vijf gespannen minuten later komen de dokters en de zusters naar buiten. Ze huilen en omhelzen elkaar, sommigen lachen zelfs. Het is voor het eerst in een week dat je iemand hebt zien lachen. Een oude dokter komt naar je toe en zegt: "Dank je wel meneer, het bloedtype van uw zoon is perfect. Het is schoon, het is helder, we kunnen het antigif maken".

Het nieuws verspreidt zich als een lopend vuurtje. Iedereen juicht en is blij. Dan komt de oude dokter naar jou en je vrouw toe en zegt: "Mogen we u even spreken? We realiseerden ons niet dat de donor een minderjarige zou zijn en u moet uw handtekening zetten". Je begint te tekenen, als je ineens ziet dat het

aantal buisjes bloed dat afgenomen moet worden niet is ingevuld. "Hoeveel buisjes?"

Onvoorbereid

Dan verdwijnt de glimlach van de oude dokter en zegt: "We hadden er geen idee van dat het een klein kind betrok. We waren niet voorbereid. We hebben het allemaal nodig!"

"Maar, maar u begrijpt het niet..."

"We hebben het over de wereld nu. Teken alstublieft. We...we hebben het allemaal nodig!"

"Maar kunt u hem geen bloedtransfusie geven?"

"Als we schoon bloed hadden; zouden we het doen. Wilt u tekenen? Alstublieft..."

In verstomde stilte teken je. Dan zeggen ze: "Wilt u nog een moment met uw zoon, voordat we beginnen?"

Begrijp je?

Kun je dan teruglopen?

Kun je teruglopen naar die kamer, waar hij op een tafel zit en zegt:

"Papa? Wat gebeurt er?" Kun je zijn handjes pakken en zeggen: "Kindje, ik houd van je, en ik zal zorgen dat er nooit iets met je gebeurt dat niet absoluut noodzakelijk is, begrijp je dat?" En als die oude dokter terugkomt en zegt: "Het spijt me, we moeten beginnen. Overal op de wereld sterven mensen" – Kun je vertrekken? Kun je weglopen terwijl je zoontje vraagt: "Papa? Papa? Waarom, waarom heb je mij verlaten?"

Gebroken

En dan, de volgende week, als ze de ceremonie houden om je zoontje te eren, terwijl sommige mensengewoon liggen te slapen en sommige mensen niet eens komen omdat ze gaan picknicken bij het meer, en anderen komen met een schijnheilige glimlach, alsof het ze iets kan schelen! Je zou willen opspringen en schreeuwen: "Mijn zoon stierf voor jullie! Kan het jullie dan helemaal niets schelen?"

Is dat wat God wil zeggen? Mijn zoon stierf voor jullie! Weet je net hoe belangrijk het voor me is?"

"Vader, nu ik het door Uw ogen zie, breekt mijn hart. Misschien kan ik nu een klein beetje beginnen te begrijpen hoe ongelooflijk veel U van ons houdt".

Uit: Bode, bijbelstudiemagazine

Uit "Wegwijzer" 3^e jaargang (Evangelische Kerk)